

VESTNIK

Letnik XXIX.

Celovec, petek, 17. maj 1974

Štev. 20 (1659)

Nova socialistična lista kandidatov za deželnozborske volitve ne vsebuje nobenega člana slovenske narodnostne skupnosti več. Deželno vodstvo socialistične stranke upoštevanje tudi slovenske narodnostne skupnosti pri sestavi liste očitno ni smatralo kot deželno nujnost in je črtalo edinega poslanca, ki se je javno priznaval kot član slovenske narodnostne skupnosti, iz nove liste.

Nas ne zanimajo argumenti tega koraka, ki ga skušajo utemeljevati z lokalnimi potrebami in volilno-taktičnimi interesi; za nas je merodajno samo dejstvo, da je s tem v volilnem proglasu in v vladni izjavi novega deželnega glavarja proglašeno načelo, da socialistična stranka ne dela nobene razlike med nemško govorečimi

Ostali bomo zvesti slavnim tradicijam protifašističnega narodnoosvobodilnega boja

V prenapolnjeni dvorani celovške Delavske zbornice je minulo nedeljo dopoldne potekal redni občni zbor Zveze koroških partizanov. Udeležili so se ga bivši protifašistični borci in aktivisti ter svojci padlih partizanov iz vseh predelov južne Koroške. Prdružili pa so se jim tudi nekdanji soborci iz vrst večinskega naroda v deželi ter iz sosednjih dežel.

Med častnimi gosti so bili jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej, predsednik komisije za manjšinska vprašanja pri SZDL Slovenije Jože Hartman, predstavnik Zveze borcev Jugoslavije Milan Vukmirovič iz Beograda, predstavnik Zveze združenj borcev NOV Slovenije Bogdan Osolnik in inž. Pavle Žaucer-Matjaž ter zastopniki borčevskih organizacij posameznih obmejnih občin v Sloveniji, predstavnik pokrajinskega odbora Vsesdržavnega združenja partizanov Italije (ANPI) Vladimir Kenda iz Trsta, kot zastopnik Avstrijske zveze protifašističnih borcev in žrtev fašizma (KZ-Verband) pa Josef Nischelwitzer.

Zbor koroških partizanov, ki je za predsednika ZKP ponovno izvolil Karla Prušnika-Gasperja, je bil najboljši odgovor vsem tistim, ki nesramno blatijo ali pa neodgovorno zanikajo protifašistični partizanski boj na Koroškem. Posamezni govorniki (katerih izvajanja posebej objavljamo) so to nedvoumno povedali, hkrati pa tudi poudarili, da bodo bivši borci — zvesti tradicijam NOB — tudi v bodoče zastavili vse sile v boju za svobodo, mir in demokracijo, za enakopravnost in bratstvo med narodi.

Narodnostna borba je del vsesplošne borbe za osvoboditev človeka

Govor predsednika ZSO na zboru ZKP

Ob znanih dogodkih vse kaže, kakor da gledamo naše vprašanje popolnoma ločeno od družbenega dogajanja v svetu in zlasti v naši neposredni okolici, v državi in deželi. Prakticističnemu, nenačelnemu reševanju problemov odgovorjamo s prav tako praticističnim, nenačelnim prizadevanjem za naše nacionalne pravice, kakor da bi bile le-te ločene od vseh ostalih družbenih problemov neke v brezračnem prostoru.

V resnici pa nam je prav narodnoosvobodilna borba pokazala in nam dokazujejo narodnoosvobodilna gibanja vsepovsod v svetu, da je tudi narodnostna borba del

vesplošne borbe za osvoboditev človeka sploh: za osvoboditev človeka iz njegove zaostalosti, iz njegove gospodarske in socialne zapostavljenosti — skratka del borbe za demokratizacijo družbe.

Prav koroški Slovenci se iz naše težke zgodovine lahko učimo, da je eden poglavitnih vzrokov številnih naših narodnih polomov v dejstvu, da slovenska narodnostna misel vse do NOB ni imela v zadostni meri tiste socialne vsebine, s katero bi bila zmogljivo zajela in mobilizirala našega človeka do zadnje naše vasi.

Tega se moramo zavedati tudi danes, ko se nam vsiljuje takorekoč zgolj borba za nacionalne pravice, ko slišimo in vidimo le še člen 7 državne pogodbe, pri tem pa pozabljamo, da se zgolj na papirju tudi z najboljšimi zakoni narodnostnega vprašanja ne da reševati. Resnična narodnostna enakopravnost zahteva več kot zagotovitev možnosti uporabe materinščine v šoli, pred uradi in sodišči, pa tudi več kot 205 ali tudi 500 dvojezičnih napisov; resnična narodnostna enakopravnost zahteva enakopravno upoštevanje in uveljavljanje naše-

ga človeka in naše narodnostne skupnosti v vsakdanjem družbenem in političnem dogajanju.

Da to v nam vsiljeni borbi pozabljamo, ne želijo samo naši nasprotniki, marveč temu nasedajo tudi vsi tisti med nami, ki mislijo, da se zgolj z narodnostno evforijo da ure-

Razpihovanje nacionalističnih strasti je sredstvo za razdvajanje množic

Predsednik CK ZKS France Popit je pravilno poudaril na zadnjem kongresu Zveze komunistov Slovenije: „Najbolj preizkušeno sredstvo za razdvajanje množic pa je razpihovanje nacionalističnih strasti in verskega razlikovanja“ — dodajam, tudi svetovnonazorskega razlikovanja. To ne velja le za nemške nacionaliste, ki že stoletja, zlasti pa od plebiscita sem izkoriščajo nacionalistična gesla za razdvajanje nemškega in slovenskega delovnega človeka v deželi in za preprečitev mirnega sožitja, ker bi jim sicer manjkala pravica obstoja.

Tem nevarnim tendencam nasedajo tudi mnogi med nami koroškimi Slovenci — nekateri morda

diči družbene odnose, ki so vsebolj kompleksni. Zato odklanjamo vsakršno poplitvico narodnostne borbe v navni, površni šabloni, ki je zmožna iz vse barvitosti in pestrosti življenjske in tudi narodnostne problematike zajeti le nekaj nacionalnih odtenkov, jih mehanično posplošiti na vsa dogajanja in skriti vso neizmernost življenjskih in narodnostnih borb in konfliktov na formalno najenostavnejšega nasprotja: belo — črno, dobro — zlo; Nemeč je Nemeč, pa naj je šovinist ali tudi demokratično nastrojen pripadnik svojega naroda.

Taka politika vodi neogibno do shematskega, neživljenjskega pačenja dejstev in pojavov, kot je mogočna demonstracija slovenskega in nemškega prebivalstva lani na predvečer državnega praznika, kot je Solidarnostni komite za pravice koroških Slovencev nasploh, kot so izjave in dejanja uglednih kulturnikov sosednega naroda, da omenim samo prof. Wernerja Berga, Clausa Gattererja, mlade avstrijske intelektualce, ki so sodelovali na podijski diskusiji na zadnjih kulturnih dnevih in ne nazadnje tudi izjavo avstrijske sinode v korist narodnostnih skupin.

tudi ne nasedajo, marveč se jih zavestno poslužujejo. Ali ne opažamo, kako se danes ponekod najbolj penijo baje od skrbi za narod ljudje, ki še pred kratkim niso prenesli niti besede „tovariš“ in ki še danes gledajo v NOB zlo, ki je dovedlo do politične diferenciacije tudi med koroškimi Slovenci in dolžijo napredno gibanje koroških Slovencev razbijaštvu.

S tem nikakor nočem istoveliti nemškega nacionalizma z našo upravičeno narodnostno borbo; nasprotno drži, da v manjšini, ki se bori za svoj obstoj, imperialističnega nacionalizma in šovinizma sploh biti ne more!

(Dalje na 3. strani)

Ne bomo nasedli težnjam nacionalistov

in slovensko govorečimi deželani in da smatra slovensko manjšino kot integralni del deželnega prebivalstva, ki naj ne bi ločeno od ostale družbe marveč z njo enakopravno sodelovala in bila udeležena na političnem odločanju in v državnih ustanovah, močno izgubilo na svoji verodostojnosti. Za nas je važno le spoznanje, da je socialistična stranka tudi to pot kapitulirala pred nacionalističnimi silami, ki so že v začetku te mandatne dobe ob izvolitvi člana slovenske narodnostne skupnosti zarohnele, češ, da je s tem prvič v zgodovini razbita nemška nacionalna fronta. Sedaj so dosegle, da imamo na Koroškem spet strnjeno nemško fronto proti koroškemu Slovincem v želji, da bi manjšina in večina kakor v zgodovini živeli v umetno odmerjenem prostoru kot dve popolnoma tuji telesi brez sleherne povezanosti in to v neprestani in — razume se — neenaki borbi.

Koroški Slovenci si po zadnjih peripetijah v socialistični stranki nismo delali nobenih iluzij, da bi morda po nedvoumnih ugotovitvah, da dvojezični napisi niso bili v prvi vrsti ampak nasprotno le v najmanjši meri krivi polomu vodilne stranke v deželi pri zadnjih občinskih volitvah, le prišlo do razsodnosti glede načelnega odnosa do vprašanj naše narodnostne skupnosti, kljub temu pa smo zlasti napredni, socialistično usmerjeni koroški Slovenci — in tega ne prikrivamo — globoko razočarani nad trenutnim razvojem v socialistični stranki.

Ta zadnji ukrep namreč najbolj jasno kaže, da ne gre za noben internacionalizem, za katerim se je socialdemokratska stranka v vsej zgodovini tako rada skrivala, ampak za izrazit nacionalizem, ki nujno razdvaja in razbija ter šibkejšega sili v izolacijo.

Po dvasjetletnem prizadevanju za sodelovanje in povezovanje je ta ugotovitev za resnične socialiste in demokrate brez dvoma malo spodbudna, za nacionaliste vseh vrst in na vseh straneh pa brez dvoma razveseljiva.

Kljub temu pa koroški Slovenci ne bomo nasedli željam in težnjam nacionalistov, da bi nas potisnili v kot, kjer bi se kujali in šli igro strnjene fronte proti strnjeni nacionalistični fronti ter se odpovedali svojim v težki zgodovini in zlasti v narodnoosvobodilni borbi kot pravilna dognanim načelom: da je tudi narodnostna borba del splošne borbe za napredek in demokracijo in te borbe ni mogoče uspešno voditi v izolaciji, ampak samo v povezanosti z demokratičnimi silami v družbi, v kateri živimo, da se z nami vred zavzema-

jo hkrati za resnično izboljšanje tudi naše narodnostne skupnosti.

Pri tem smo prepričani — in so tudi že znaki — da v demokratičnih vrstah večinskega naroda polagoma spet prihaja do veljave razsodnost. Želimo, da bi se uveljavila še pred volitvami, da ne bo sicer streznitev po volitvah preveč huda — ne za nas, pač pa za vse, ki so v usodni zmoti, da popuščanje nacionalizmu koristi demokraciji in napredku.

Člen 7 je naša lastnina

pridobljena za ceno ogromnih žrtev

PRESEDNIK KAREL PRUŠNIK-GAŠPER NA OBČNEM ZBORU ZKP

Ko v svetu vedno bolj hujskajo narode proti narodom in živajo na vojno, tako tudi na Koroškem zadnja leta s podvojeno močjo zastrupljajo nacistični elementi mirno sožitje. Koroški Slovenci, še posebej pa bivši borci proti nacistični Nemčiji smo bili predmet gnusnih napadov. Zato je bila naša organizacija vedno prisotna, ko se je vodil in se še vodi boj za izvedbo državne pogodbe. Partizani smo dolžni, danes bolj kot nekdanj, strniti naše vrste. Čas in ozračje na Koroškem pričakuje prav od bivših borcev največjo aktivnost. Dolžni smo svojim otrokom in vnukom, da branimo mir in deželi in razkrinkujemo neilice pogromov proti koroškim Slovencem. Ta naloga je naša zgodovinska zadolžitev predvsem zaradi tega, ker so nam znana ozadja te nesramne in nečloveške politike na Koroškem.

Tako je poudaril na nedeljskem občnem zboru Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper, ki je v svojem poročilu opozoril na vrsto akcij in prireditvev v dobi po zadnjem občnem zboru.

Omenil je prvo partizansko srečanje pri Trklju dne 19. 9. 1971, kjer je ZKP opozorila na zakone, ki ščitijo grobišča zavezniških vojakov, torej tudi partizanska grobišča in spomenike. Ostra kritika pa je bila takrat izrečena tudi na račun avstrijskih in še posebej koroških javnih občil, ki ne delajo v čast in korist Avstrije, ko s svojim neobjektivnim poročanjem zastrupljajo javno mnenje ter ščuvajo nemško govoreče deželane proti Slovencem.

Dne 28. 5. 1972 je ZKP odkrila spomenik padli partizanski četi na Komlju pri Pliberku, ki je opravljala posebno plemenito poslanstvo: ponesti baklo upora proti Hitlerjevi Nemčiji tudi med nemško govoreče Avstrije in tako zgraditi most med slovensko in nemško govorečimi sodeželani. Takrat je bilo povedano, da je člen 7 državne pogodbe sad prelite krvi protifašističnih borcev, sad ogromnih žrtev koroških Slovencev,

Z vami smo vsi in živo spremljamo vaš boj za pravico

„Slišali smo, kako nacisti in nacionalisti obrekujejo dobro ime koroških partizanov. Toda partizanski grobovi pričajo o resnici, da ste se koroški partizani v sklopu jugoslovanske narodnoosvobodilne vojske borili na strani zaveznikov proti fašizmu in da vam zato pripadajo pravice, ki so vam zagotovljene v državni pogodbi.“ Tako je dejal Milan Vukmirovič, ki je zboru koroških partizanov prinesel pozdrave Zveze borcev Jugoslavije. Posebej je poudaril, da v Jugoslaviji živo spremljajo boj koroških Slovencev: „V tem boju z vami ni le slovenski narod, ampak so z vami vsi bratje, vsi Jugoslovani, ki se skupaj z vami veselijo vsakega uspeha v korist slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji. Zagotavljamo vam, da bomo vašemu boju tudi v bodoče posvečali vso pozornost in skrb ter nudili vsestransko podporo vašim upravičenim prizadevanjem.“

Na skupni boj med minulo vojno in na skupno usodo danes je opozoril Vladimir Kenda, zastopnik tržaškega pokrajinskega vodstva vsedržavne organizacije italijanskih partizanov, ki združuje tako slovenske kot italijanske bivše partizanske borce. „Ta skupnost nas veže v taki meri, kot nas je vezala pred 30 leti, ko smo se skupno borili od Jadranskega morja pa do vaših gora proti istemu sovražniku. Proti istemu sovražniku pa se moramo boriti tudi danes — vi tukaj proti silam, ki bi hotele zbrisati našega človeka s koroške zemlje, mi v Trstu, Gorici in Beneški Sloveniji proti istim fašistom, proti katerim smo se borili takrat. Posebno v zadnjem času se vrstijo napadi na naše ljudi in naše ustanove. Toda vsem tem napadom se bomo uprli, v prvi vrsti bivši partizanski borci, ki bomo skupno stopali naprej po poti, ki nas je združila že pred tridesetimi leti.“

Spomin na skupni boj slovenskih in avstrijskih antifašistov je obudil zastopnik avstrijske zveze borcev odpora in žrtev fašizma Josef Nischelwitzer. Naglasil je, da je kakor nekdanj tudi danes potreben boj proti fašizmu, boj za demokracijo. Iz tega izhaja tudi podpora prizadevanjem za izvajanje določil člena 7, pri čemer pa reševanje manjšinskega vprašanja ni le zadeva Koroške, ampak je to postala — ne nazadnje po krivdi Heimatdiensta, ki je svojo gonjo razširil tudi na druge zvezne dežele — vseavstrijska zadeva.

ki so se v sklopu jugosl. narodnoosvobodilne vojske skupaj z zavezniki na svoji zemlji borili proti nacizmu. „Zato so slabi politični strategji in taktiki tisti, ki teh zgodovinskih koroških resnic nočejo upoštevati ali jih sploh zamolčijo. Pri tem mislimo tako na nemško kot tudi na slovensko govoreče posameznike, ki bi na Koroškem radi vodili neko posebno politiko, ki pa je brez zgodovinske resnice o narodnoosvobodilnem protifašističnem boju nesmiselna in koroškim Slovencem samo škoduje, kajti člen 7 je nastal samo iz tega zgodovinskega dejstva.“

Drugo tovariško srečanje je priredila ZKP dne 2. 9. 1973 na Robežah pri Apačah, kjer je bil odkrit spomenik v čast prvemu oboroženemu spopadu slovenskih partizanov na Koroškem z nacističnimi enotami. Tudi takrat je bilo govora o obnavljanju nacistične miselnosti na Koroškem in o dejavnosti nemško nacionalističnih šovinistov, o čemer pa iz koroškega tiska in radia skoraj nič ni izvedeti in celo državniki skušajo te pojave zanikati. „Koroški Slovenci pa smo nacizem spoznali že pred 40 leti, spoznali smo ga v teoriji in praksi. Zanikati ga pomeni dati mu potuho. Nemški nacionalizem pa ni sovražnik samo koroških Slovencev, ampak je črv, ki gloda tudi na suverenosti republike Avstrije.“

Spregovoriti pa je treba tudi o odlikovanju koroških partizanov, je dejal predsednik Prušnik. Že večkrat smo slišali ali brali o podelitvi odlikovanj za zasluge za republiko Avstrijo. Vse lepo in prav. Toda med odlikovanji so bili tudi možje, ki so vse svoje sposobnosti in moči zastavljali zato, da je bila prva avstrijska republika porušena in so napravili iz nje del tretjega rajha — Ostmarko. Ti ljudje so prišli v novo, tudi z našo pomočjo osvobojeno Avstrijo s pečatom aktivnih nacistov, s člansko številko

Kot zastopnik Zveze združenj borcov NOV Slovenije je na občnem zboru ZKP spregovoril Bogdan Osolnik, ki je dal:

Z vašim delom ohranjate in nadaljujete slavno izročilo boja proti fašizmu, ki smo ga skupaj bojevali za osvoboditev narodov Evrope in sveta, za zmago napredka in za dostojanstvo človeka. Široka slovenska in jugoslovanska javnost spremlja vaše življenje in delo ter vam izraža vso podporo in solidarnost v vaših naporih, da si zagotovite narodnostne in človeške pravice, ki vam pripadajo.

O osvobodilnem boju, ki ste ga bojevali koroški partizani kot del narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije, bodo vedno pričali grobovi in spomeniki. Ne z dinamitom in ne z lažmi ni mogoče zbrisati resnice o tem, da so se na tem prostoru slovenski in avstrijski partizani borili za boljšo bodočnost vseh narodov, torej tudi avstrijskega. Zgodovinsko dejstvo je, da je narodnoosvobodilna vojska Jugoslavije kot del zavezniških sil in posebej protifašistične Evrope prispevala velik delež k osvoboditvi Avstrije in po vojni k vzpostavi

NSDAP, kljub temu pa so prejeli odlikovanja za zasluge, ki so jih menda imeli za Avstrijo. Nasprotno pa bivši partizani še vedno niso prejeli odlikovanj za svoj delež v boju proti fašizmu, čeprav že od leta 1972 leži pri vladi na Dunaju prošnja za izročitev odlikovanj, s katerimi je bivše borce odlikoval jugoslovanski predsednik Tito. „Koroški partizani ne zahtevamo privilegijev,“ je naglasil predsednik ZKP, „odločno pa zahtevamo od avstrijske vlade, da nam pusti to, kar je naše, kar smo zaslužili borci za svobodo, tudi za osvoboditev Avstrije.“

Govornik je dejal, da so bivši borci, združeni v Zvezi koroških partizanov, vsa povojna leta delovali za krepitev temeljev republike Avstrije, ko so svarili oblasti pred nevarnostjo porajajočega se neofašizma. „To smo povedali tudi ob odkritju spomenika na Robežah in izkazalo se je, da fašizem na Koroškem res živi: saj spomenik je stal samo 14 dni. Dne 16. septembra 1973 so ga razstrelili. Storilci so bili sicer postavljeni pred sodišče in obsojeni, toda še vedno se nahajajo na svobodi, kar je zelo značilno za današnjo koroško stvarnost. Očitno so jih obsodili samo zato, da bi svetovni javnosti pokazali svojo pravičnost. Toda zločinci so na svobodi in s tem je dana nova potuha ne samo neposrednim storilcem, ampak tudi njihovim duhovnim očetom.“

Nadalje je bilo v poročilu govora o spominskih svečanostih v Selah in v Svečah ter je predsednik Prušnik poudaril, da je spomin najglobljega spoštovanja do žrtev sveta oporoka, da ostanemo zvesti načelom, za katere so dali svoja mlada življenja — boj za enakopravnost vseh narodov in ljudstev, boj proti vsemu, kar razdvaja ljudstva in neti med ljudmi nezaupanje in sovraštvo, boj za materni jezik ter vse narodne in socialne pravice. Zato ob spominu na naše padle junake rotimo avstrijske oblasti, da preprečijo delovanje sovražnikov koroških Slovencev, ki so hkrati tudi sovražniki republike Avstrije. Vlada naj prepreči, da bi nam bile odvzete pravice, ki so nam zajamčene v državni pogodbi.

„Pravice, ki zagotavljajo enakopravnost Slovencev na Koroškem, ki smo avstrijski državljani, ne nas stane ogromno krvi. Člen 7 državne pogodbe je naša lastnina, pridobljena za ceno 13 obglavljenih selskih žrtev

Izrazi solidarnosti

„Wir schätzen den mutigen und opferreichen Kampf unserer Kärntner slowenischen Kameraden gegen den Hitlerfaschismus. Wir wissen, daß die gleichen Kräfte, die vor 30 Jahren die Aussiedlungen veranlaßt haben, auch heute wieder gegen die Gleichberechtigung der Kärntner Slowenen auftreten. Wir werden Eure gerechten Bemühungen jederzeit unterstützen.“

Tako je rečeno v pismu, ki ga je občnemu zboru Zveze koroških partizanov poslal Dokumentacijski arhiv avstrijskega odpora. Pa tudi številni nekdanji partizani slovenskega in nemškega jezika, ki živijo danes v raznih predelih Avstrije, so se v pismih spomnili skupnega boja proti fašizmu ter poslali pozdrave svojim bivšim soborcem, zbranim na zboru koroških partizanov. Izmed vseh teh pismenih izjav le naslednji odlomek:

„Einen besonderen Beitrag leisteten unsere slowenischen Landsleute, die im Widerstand gegen Aussiedlung, Vertreibung, Gestapo-Terror und drohende Vernichtung des slowenischen Volkes zur Waffe griffen und am weltweiten Kampf gegen die faschistische Barbarei teilnahmen. Teilnahmen an diesem Kampf um Frieden, für Freiheit und Menschlichkeit und zwar in Österreich. Die zahlreichen Grabstätten auf Kärntner Boden zeugen von diesem Kampf und es gibt auch deutschsprechende Kärntner, die es als ihre Pflicht erachten, diese Grabstätten zu besuchen und zu schmücken.“

In 500 padlih protifašističnih borcev, pokopanih na 40 pokopališčih koroške zemlje. To našo lastnino pa nam hočejo danes jemati isti nemški nacionalisti, ki so nas pred tridesetimi leti obsodili na smrt, izseljevali in morili naše ljudi, ropali našo imovino in našo zemljo. Zaradi svojih zločinov, zagrešenih nad koroškimi Slovenci, so nemški nacionalisti vznemirjeni in govorijo o „prastrahu“. Koroški Slovenci razumemo njihovo „Urangst“: grobovi po vsej Evropi in zlasti po vsej južni Koroški jim grizejo vest. Strah jih je lastnih zločinov, ki so jih pred tremi desetletji zagrešili nad nedolžnimi slovenskimi otroci, nosečimi ženami in onemoglimi starčki. Od tod izvira „prastrah“, o katerem piše Heimatdienst, ne pa iz smešne trditve o ogroženi meji, kajti državna pogodba je zajamčila tudi meje med Avstrijo in Jugoslavijo. Ne meje, ampak občutek krivde je tisti črv, ki razjeda in zastruplja možgane koroškimi šovinistom, da niso sposobni uresničevati ideje kulturnega sožitja in prijateljstva med obema narodoma na Koroškem. Ta črv krivde je ohromil njihov razvoj, da so miselno ostali tam, kjer so bili pred tridesetimi leti.“

(Nadaljevanje na 7. strani)

Ne z dinamitom in ne z lažmi ni mogoče zbrisati resnice o partizanskem boju na Koroškem

višji neodvisne demokratične Avstrije, kakršna je mednarodno-pravno uzakonjena z državno pogodbo. Zato je popolnoma zgrešeno in neumestno, če danes poskušajo zanikati ta zgodovinska dejstva in podtikavati partizanskim borcem kakršnekoli drugačne namene v preteklosti ali sedanjosti. Zato je še toliko bolj nedopustno popuščanje tistim, ki skrunijo partizanske spomenike in oživljajo narodnostno nestrpnost iz časov nacizma.

Znano je, da socialistična Jugoslavija spoštuje mednarodno pogodbo in obveze in da tudi od drugih ne zahteva nič drugega kot spoštovanje svoje suverenosti in teritorialne integritete ter načel listine Združenih narodov. Jugoslavija je bila prva evropska država, ki se je praktično zavezala za miroljubno koeksistenco z vsemi državami brez ozira na razlike v družbenih sistemih. Znano je tudi, da je prav Slovenija v tem pogledu dala vrsto pobud na svojih mejah za razvoj sodelovanja s sosedi in tudi z Avstrijo.

Tudi z notranjo ureditvijo smo dali primer doslednega spoštova-

nja različnih narodov in narodnostnih manjšin. Zato Jugoslavija upravičeno zahteva tudi od drugih držav, da spoštujejo narodnostne in človeške pravice delov njenih narodnostnih skupnosti, ki živijo izven njenih meja. Želimo, da bi manjšine bile res most prijateljstva in ne kamen razdora. V našo novo ustavo smo zapisali določila, ki izražajo skrb matične države za dele njenih narodov, živeče izven meja Jugoslavije. Tudi na nedavnem kongresu ZKS je bila močno poudarjena zavzetost za usodo slovenskih narodnostnih skupnosti v zamejstvu. Ob tej priliki je bil ponovno izražen interes Slovenije in vse Jugoslavije za dobre odnose s sosednimi deželami, za nadaljnjo politiko odprtih meja in razvijanja vsestranskega sodelovanja. Obenem pa smo odločno obsodili oživljanje iredentizma, revanšizma in drugih oblik netenja sovražnega razpoloženja.

V izjavi na kongresu ZKS smo zavzeli odločno stališče tudi v pogledu uresničevanja avstrijske državne pogodbe o pravicah Slovencev na Koroškem in Štajerskem ter Hrvatov na Gradiščan-

skem. Izrazili smo upravičeno zaskrbljenost spričo pojavov novih raznarodovalnih teženj in oblik pritiska na našo manjšino in opozorili, da je spoštovanje in izpolnjevanje mednarodnih obveznosti iz državne pogodbe pogoj za razvoj dobrih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo. Prepričani smo, da v teh vprašanjih ozki interesi med strankarske borbe in predvolilnih računov posameznih političnih strank v Avstriji ne bi smeli biti močnejši od trajnega in resničnega interesa te dežele za sodelovanje z Jugoslavijo. Upamo, da bodo demokratični krogi v Avstriji to spoznali in da ne bodo več popuščali tistim, ki netijo vzdruže nezaupanja do koroških Slovencev in oživljajo nekdanje težnje po popolni germanizaciji Koroške, s tem pa ustvarjajo tudi težave meddržavnim odnosom. Ureditev nerešenih vprašanj in izpolnitev obveznosti Avstrije iz državne pogodbe namreč ni le pogoj za dobro sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo, ampak tudi za uspešno graditev novih odnosov v Evropi, za katere sta obe državi življenjsko zainteresirani.

Narodnostna borba je del vsesplošne borbe za osvoboditev človeka

(Nadaljevanje s 1. strani)

Toda tudi v manjšini je mogoče naslediti navidez mikavnim geslom in nacionalističnim frazom. Najlažja in najbolj demagoška je namreč nacionalistična borba — zadostujejo fraze in kričanje, ker sama ne pričakuje niti ne želi uspeha, saj vendar živijo njeni pristaši od spora med narodi. Nasprotno je zgodovina dokazala, da so se nacionalisti tudi nasprotnih narodov vedno znašli pod eno in isto zastavo, kadar je šlo za njihove postojanke in so množice terjale svoje pravice. To smo doživeli tudi v zadnji vojni, ko so se znašli vsi, ki jim ni bilo za napredek družbe.

Tudi v najtežjem času boja za življenje in smrt smo kovali bratstvo in sožitje

Vem, da teh mojih iznašanj marksizma ne bo rad slišal in bodo naletele na kritiko in odklon. **Toda, ali nismo tudi v najtežjem času, ko je šlo za biti ali ne biti, za življenje in smrt našega naroda, vodili tako borbo — ali se nismo tudi tedaj povezovali z demokratičnimi silami tujih narodov, ki je pobesnel od nacionalizma, ali nismo tudi tedaj govorili besedo sodelovanju in bratstvu med narodi, ne samo govorili, marveč dejansko kovali tako bratstvo in sožitje.**

Taka borba je brez dvoma težja od borbe nacionalističnih fraz, ampak le na ta način bomo uspeli in ne nasledili tedencam in željam, ki ne izvirajo zgolj iz skrbi za narodni obstoj in razvoj, marveč jim le prečesto botrujejo druge težnje. Nič se ne bojmo kritike, če bomo vodili našo borbo po načelih, ki smo jih spoznali kot pravilna v bolj težkih in vsebolj odločilnih časih in ki so privedla do gotovih pridobitev. Ena med temi pridobitvami — in to ne smemo pozabiti — je tudi člen 7 državne pogodbe. **Nič se ne bojmo kritike, ker smo v najtežjem času med vojno in po njej vse do danes nosili baklo neomadeževane demokratične narodnostne borbe, ki se ne zapira vase in ne pozna le svoj narod, marveč prizna tudi vrline drugih narodov in si skupaj z njihovimi demokratičnimi silami prizadeva za svoje narodnostne pravice, hkrati pa tudi za skupne interese, za krepitev demokracije v deželi in državi, za razumevanje med narodi-sosedi in s tem za mir v svetu.**

To je potrebno poudariti zlasti danes, ko nacionalizem in fašizem vsepovsod spet dvigata glavo, ko vsepovsod poskušajo spet s politično silo, pritiska in ustrahovanja in se pri tem ne ustrašijo niti dinamita, kakor je pokazal atentat na partizanski spomenik na Robežah, pa tudi atentat na slovensko šolo pri Sv. Ivanu v Trstu.

V času borbe za mir, za varstvo meja in za sporazumevanje med narodi ne sme biti mesta za nacionalizem, ki je vedno zaprt vase, marveč se je treba povezovati z vsemi demokratičnimi silami v državi in svetu.

v državi!

Nad 40 partizanskih grobišč širom naše zemlje najbolj zgovorno priča o našem visokem deležu v protifašistični borbi. Tega dejstva in tega doprinosa nam nihče ne more vzeti — ne z miniranjem partizanskih spomenikov, ne z zanikanjem naše partizanske borbe in ne z odrekanjem oziroma pridrževanjem priznanj in odlikovanj, ki smo jih bili deležni.

Zanikanje in odrekanje le še bolj potrjuje čisto resnico. To velja tudi za poročilo avstrijske vlade o položaju manjšin v pododboru OZN za odpravo vseh oblik diskriminacije. Zanikanje obstoja narodnostnih skupnosti — torej tudi naše — brez dvoma ne odgovarja resnici, ki je ta, da smo koroški Slovenci avtonomna narodna skupnost, ki stoji na svoji podedovani domači zemlji, ki ima zato na Koroškem domovinsko pravico, ki se bori za svoje narodnostne pravice, ki hoče živeti in se razvijati naprej na vseh področjih družbenega življenja.

To so zgodovinska dejstva in današnja stvarnost; kdor to postavlja drugače, ne govori resnice. Neresnica pa je laž in je zato vse razburjenje zaradi pisanja Slovenskega vestnika nerazumljivo, če je imenoval nekaj, kar ni resnica — laž. Brez dvoma diplomati in juristi razlikujejo s pravnimi finesami in triki med neresnico in lažjo; navadni človek imenuje neresnico in potvarjanje resnice laž in očitek potvarjanja resnice obtožbo.

Neresnim verbalnim izjavam Slovenci ne moremo verovati

Če eno in drugo ni upravičeno, je v življenju brezpredmetno, če pa ni vse v redu, pride do reakcije. Mi reakcijo razumemo, ne pa očitka, da bi bili zaradi tega nelojalni državljani. Naše lojalnosti nam ni treba vedno znova poudarjati, ker je iz dneva v dan tako štrpaciрана, da sta naša potrpežljivost in prizanašanje že skoraj znak obupa in resignacije in to še prav posebno v zvezi z dogajanjem okoli tega poročila, ki je v resnici tragikomedija avstrijske diplomacije, ki se je z iluzijo, da svet morda ni poučen o našem obstoju in o stanju na Koroškem, zanesla na svoje trenutne pozicije v OZN.

V drugem delu svojega govora je predsednik ZSO zavzel stališče k

političnim razmeram v deželi in posebej ocenil odnos posameznih strank do manjšinske problematike. Dejal je:

Če pogledamo današnje stranke v deželi, potem moramo ugotoviti, da je komunistična partija edina, ki je v okviru svojih omejenih možnosti doslej bolj ali manj dosledno zagovarjala pravice koroških Slovencev.

O FPÖ velja, da poznamo njeno stališče. Poznamo tudi njene verbalne izjave, ki so pozitivne, zlasti v kontaktnem komiteju, kjer poslanec dr. Scrinzi vedno spet zagovarja pripravljeno svoje stranke, da bi priznala koroškim Slovincem njihove pravice. So to verbalne izjave in nočem trditi, da sam osebno

nima morda take želje; vendar vidimo, da na Koroškem ne uspe in da so druge sile močnejše.

ÖVP se v zadnjem času še prav posebno ponaša s tem, da je napačna in da vedno pozna le eno politiko — to je politiko proti koroškim Slovincem. Popolnoma se je razkrinkala in ima isto zahtevo kot FPÖ, zahtevo po ugotavljanju ali preštevanju manjšine. Vse drugačne verbalne izjave so neresne. Če od nas zahtevajo distanciranje od raznih pojavov v Mariboru ali v matični domovini, potem vidimo, kako resne so njihove verbalne izjave. Če nam svetujejo, naj brata iščemo najprej v deželi in potem šele v Makedoniji, potem tudi vemo, kako resne so njihove želje, da bi koroškim Slovincem dali pravice, ki nam gredo. S tem vedno kažejo, da jim je zgolj za hujskanje proti koroškim Slovincem. Če nas opozarjajo, da danes ni več nacistične diktature, da ni izseljenišva in trpljenja in da se nam zato ni treba bati preštevanja, potem jim povemo, da so pogromi s pozivi pohoda na Slovence, da so raz-

strelitve spomenikov in atentat na sedež ZSO ter grožnja Heimaldienst, da ima na Koroškem samo en narod dovolj prostora in da mora zato drugi izginiti — da so to znaki, najmanj tako nevarni kakor tisti, ki smo jih doživeli, kajti tako se je začelo tudi leta 1937 in 1938, tudi tedaj so tako samo govorili, sledilo pa je potem uničevanje, sledilo je fašizem.

Če pa nas učijo, da tudi v Jugoslaviji baje velja priznavalno načelo in nas vprašujejo, zakaj se bomo tega načela, potem naj tudi povedo, da kljub priznavalnemu načelu v Jugoslaviji nihče ne zahteva od manjšin preštevanja ali ugotavljanja, ampak imajo manjšine vse pravice, ki jim gredo.

Pri vodilni stranki v deželi — SPO — je prišlo do spremembe v vodstvu. Pozdravljamo izjavo te stranke in tudi deželnega glavarja v vladni izjavi, da smatrajo koroške Slovence za integralni del prebivalstva dežele, ki ne sme biti ločen od družbe, marveč mora v njej enakopravno sodelovati in se uveljavljati.

Mešetarjenje z našimi pravicami je stara taktika na Koroškem

Vendar: ali je potem sploh mogoče tudi v daljnji perspektivi misliti na ugotavljanje in preštevanje naše narodnostne skupnosti, če smo integralni del koroške družbe, če lahko v tej enakopravno soodločamo in se uveljavljamo? Ali je potem mogoče upoštevati mnenje koroških nacionalistov, ko jih hočejo z nami vred spraviti za isto omizje, kjer naj bi skupaj reševali naše narodnostne probleme? To se nikakor ne ujema z načelno izjavo, da nas smatrajo za integralni del prebivalstva dežele!

Tudi ne moremo odobravati drugih dosedanjih pojavov v socialistični stranki, če najvišje vodstvo jasno pove, da se noče več angažirati v tem vprašanju. Novi deželni glavar Wagner je zadnjič vedel, da je SPO spremenila svojo politiko do koroških Slovencev in tudi glede izpolnjevanja člena 7. V čem se je spremenila? Ali v tem, da misli, da bo zdaj na boljšem? Mi vidimo samo to, da se nadaljuje politika, kakor je bila v navadi od leta 1945 — to je politika sistiranja zakonov in stanja.

S prvim zakonom, ki so ga baje sklenili v korist slovenske narodnostne skupnosti, s tako imenova-

nim manjšinskim šolskim zakonom, so dejansko sistirali dvojezično šolsko odredbo.

Z zakonom o sodnem jeziku so dejansko sistirali dotedanje pravno stanje, ko je veljalo, da je določilo o uporabi slovenščine pred sodnimi in upravnimi uradi neposredno izvršno določilo.

Z zakonom o dvojezičnih napisih so sicer prvič v zgodovini poskusili hoditi novo pot, toda tudi ta zakon so sistirali.

In sedaj so sistirali tudi še delovno navodilo za kulturni referat, ki ga je prav tako v izvajanju bolj načelne politike kot zadnje svoje dejanje ustvaril bivši deželni glavar Sima.

Če vodstvo vodilne stranke v deželi torej misli, da je sistiranje tega odloka prvi primer skupnega mešetarjenja z našimi pravicami, potem to ne drži. **Skupno mešetarjenje obeh velikih strank je stara taktika. Obveljala je pri odpravi dvojezičnega šolstva, ki jo je prav tako na zahtevo ÖVP sklenilo vodstvo socialistične stranke pod tedanjim deželnim glavarjem Wedenigom. Skupno mešetarjenje obeh strank je bilo tedaj, ko so sistirali zakon o**

(Konec na 8. strani)

TONI SVETINA

228

UKANA

TRETJA KNJIGA

„Ne pojasnij in ne zagovarjaj se pred menoj. Kdove kaj čaka mene; vsak čas me lahko pokličejo na divizijo.“

Kaj vse se je zgodilo kar čez noč! Pred dobro uro sta bila prišla dva oficirja korpusne Ozne; skupaj z varnostnim oficirjem sta aretirala pomočnika brigadnega komisarja, ki je bil z bataljonom na drugi strani ceste in reke. Vedeli so samo to, da se je bil dan pred napadom sestel s sestro. Ta sestra pa je imela moža pri domobrancih v bližnji postojanki. Osumili so ga, da je izdal napad in položaje zased.

Orlov je čutil, da vlada preplah v vsem štabu. Na jeziku je že imel zagovor, pa se je vanj raje ugniznil. Karel mu je povedal, da pojde zdaj v neki drug bataljon za barca. Že med pogovorom z Orlovom so Karla telefonsko pozvali na štab divizije.

Skočil je v sedlo in odjahal. Spotoma je zvedel, kaj vse se govori o njih: da je vsa brigada panikarska in da zavoljo nje ni padla Gorenja vas. Vrlo se mu je po glavi. Ko je jahal skozi vas, se mu je zdelo, da otroci in starci ter žene vpijejo nanj: „Poglejte ga, ta je tisti!“

Na divizijski štab je šel kot žival v klavnico. Pred kmečko hišo, v kateri je bil štab, je bilo privezanih precej konj, iz česar je sklepal, da so tam zbrani vsi glavni. Ko je privezaval k ograji svojega konja, ga je zbedel posmehljiv obraz kuštravega kmečkegafanta, enega izmed štabnih

kurirjev. Velel mu je, naj ga najavi, fant pa ga je izzivalno ošvrknil:

„A ti si tisti, ki je spustil nemške tanke in je kriv, da nismo zavzeli Gorenje vasi!“

Karel je ostrmel, v njem je zavrelo. Brez besede mu je prisolil tako klofuto, da je padel in podrl plot.

Kar sam je šel nato v hišo.

V kuhinji je od šiferk, ki sta bili njegovi dobri znanki, zvedel, da ga ne čaka nič dobrega. „Kaj bo s tabo? Ne vem, če boš prišel živ nazaj v brigado,“ je zaskrbljeno rekla ena.

Ni je poslušal. Drobne kapljice so mu pokrile čelo, ko je potrkal na vrata. Ko pa je zaslišal Lazarjev gromki „naprej“, je spet izgubil malo korajže.

Vstopil je, treščil s petami in dvignil pest. Deset parov oči se je zazrlo naravnost vanj, kot bi ga bili že obsodili na smrt. V nosnice mu je zaudaril zatohel, izrabljen zrak, ki je dišal po enodušni volji, da ga zmeljejo.

„Sedil!“ mu je ukazal komandant korpusa in mu pokazal stol, ki ga je bil postavil pred oficirje.

Zasliševanje je vodil Pemc. To pot si ni brisal očal, tudi smehljaj se ni kot navadno; bled in prepaden je gledal vanj, kot bi mu bil ubil brata. Takšnega Karel ni poznal. To je človek, ki ne prenese poraza, posebno pa tokrat ne, ko je pričakoval veliko zmago, je pomislil.

Obtožbo je poslušal le na pol. Kar je slišal, je bilo dovolj za ustrelitev. Pemc je ukazal, naj jim na glas prebere zapovrstjo vse naredbe, ki jih je dal bataljonom in četam brigadni štab za blokado Škofje Loke.

Karel je izvlekel iz torbice šop papirjev in pričel brati. Že medtem, ko je bral in se mu je včasih zataknilo, so mu vpadali v besedo. Toda še preden je končal, ga je zaustavil Pemc:

„Dovolj je tega branja!“

Potem se je otepal očitkov kot zastreljena divjad psov. Kriv je bil vsega. Kakorkoli se je zagovarjal, ni bilo prav. Najprej ga je do kosti ožrl devetnajstletni načelnik divizijskega štaba. Obdeloval ga je s prirojenim čutom za dlakopstvo, z ostrino rdeče mravlje. Pil mu je kri kot obad konju — na takih mestih, kjer se ni mogel braniti.

Ko se je načelnik utrudil, se ga je lotil Pemc. Obdelal ga je nenavadno grobo, pa tudi komandant korpusa mu ni prizanašal. Od vseh zbranih sta molčala samo Svoboda in Blisk. Karel je bil znopen od peta do glave.

„Zakaj ste ukrenili tako, zakaj ne drugače? ... Zakaj prav to in zakaj ne ono? ... Kako da niste imeli štaba brigade v najverjetnejši smeri napada? ... Zakaj so bile enote predaleč od ceste? ... Čemu umik?“

Na vsa ta vprašanja je odgovarjal po svoji lastni logiki. Povedal je, da ni mislil, — kot tudi tisti ne, ki je napravil načrt — da bo cesta smer za glavni udar, zakaj pri dveh napadih ni bila ... Dvakrat je torej šlo, tretjič pa je spodletelo. Tudi plastika in min so mu poslali premalo za onesposobljenje dvajsetih kilometrov ceste.

Potem mu je Pemc očitajoče zastavil vprašanje: „Zakaj nisi obvestil divizijskega štaba, ko so tanki predrli obrambo? Imeli ste radijski oddajnik, telefon in kurirje.“

„Sprva se mi je zdelo za malo, da so ušli ... Telefonist ni dobil zveze, po oddajniku sem poslal depešo, pa se je pokvaril ...“

„To ni zagovor! V enajstih urah bi bil lahko prišel kurir s konjem sto kilometrov daleč, ne le do nast!“ se je dvignil Lazar, visok skoraj do stropa, prav nič prijazen. „Vojska smo! Dovolj dolgo poveljuješ, da veš, kaj je dolžnost. Nam ni do tega, da prvi jurišaš na bunker, greš prvi čez prog in reko ali sam h kolju z menažko. Znati moraš

VABILO

SLOVENSKE GIMNAZIJE V CELOVCU

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu pristrčno vabi na

šolsko akademijo

ki bo v nedeljo, dne 19. maja 1974, ob 14.30 uri v Delavski zbornici (Arbeiterkammer) v Celovcu.

Na sporedu bodo pevske in instrumentalne točke z recitacijami.

I. del: SOSED, TAKO TE GLEDAM

II. del: PESMI NARODOV

Svetujemo in prosimo, da si vstopnice pravočasno preskrbite v pisarni Zvezne gimnazije za Slovence.

Ravnateljstvo

Družabno srečanje v hotelu Korotan

Ob pričetku nove turistične sezone sta vodstvo hotela „Korotan“ in celovška posojilnica minulo soboto zvečer vabila na družabno srečanje v hotel „Korotan“ v Sekiri ob Vrbskem jezeru. Tega dobro uspelega srečanja so se udeležili številni gostje iz vseh krajev našega ozemlja.

Predsednik celovške Posojilnice, višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik, je med številnimi gosti posebej pozdravil jugoslovanskega generalnega konzula Bojana Lubeja ter številne predstavnike slovenskih narodnih organizacij na Koroškem, med njimi predsednika Nadzornega odbora Zveze slovenskih organizacij Karla Prušnika-Gašperja, predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev, dvornega svetnika dr. Jožka Tischlerja, predsednika Slovenske prosvetne zveze Hanzija

Weissa, predsednika Krščanske kulturne zveze Lovra Kaslja in predsednika Nadzornega odbora Zveze slovenskih zadrug Miha Antoniča.

V okviru tega srečanja so se predstavili člani obeh odborov celovške Posojilnice, ki so deloma tudi člani vodstva hotela „Korotan“. Kulturni spored pa sta izvajala „Trio Korotan“ in pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni pod vodstvom Hanzija Kežarja.

Dekleta v koroških narodnih nošah so ob vходу v hotel vsakega udeleženca srečanja pogostila s pristno koroško „zaseko“ in šilcem žganja. Odlična kuhinja in izvrstna pijača, s katerima se ponaša hotel, sta kmalu prispevala, da so bili vsi zadovoljni in da so se gostje v prijetni družabnosti zabavali še pozno v noč.

Št. Ilj ob Dravi

Minulo nedeljo smo v farni dvorani v Št. Ilju obhajali materinsko proslavo, pri kateri so sodelovali mladi deklamatorji, sodobna glasba s petjem pod vodstvom Rudija Gröb-lacherja in novi pevski zbor „Mojcej“ iz Trebinje, ki je tokrat imel svoj prvi nastop v javnosti. V glasbenem nastopu s petjem, so poleg slovenskih, zapeli tudi nemške in angleške pesmi.

Vse navzoče, prav posebej pa naše mamice je v prisrčnih besedah pozdravil naš župnik Petričič in jim čestital za njihov dan. Nato so se vrstile deklamacije, glasba in petje.

V nedeljo smo imeli prvič prilož-

nost slišati naš novi pevski zbor „Mojcej“, ki je zapel celo vrsto lepih pesmi. Nastop pevskega zbora pod vodstvom Pavla Kernjaka, ki je letos praznoval svojo 75-letnico, je bil vsekakor višek prireditve, saj smo bili presenečeni nad znanjem tega zbora, ki je začel s petjem šele minulo zimo. Ne moremo mimo tega, da ne bi posebej omenili treh solistov — Erwina Eratha in obeh bratov Foltija in Alberta Sima — ki so odličnemu zboru dali še večji poudarek. Tako lepo uspele materinske proslave že dolgo nismo imeli in si jo želimo tudi prihodnjic.

V Bilčovsu velika kulturna dejavnost

Zopet moremo poročati, kaj se je pri nas na kulturnem polju dogajalo. Zadnja dva meseca smo imeli tedensko enkrat, v okviru Slovenskega prosvetnega društva „Bilke“, plesni tečaj. Marsikdo si bo mogoče mislil, da ples ni kulturno udejstvovanje, vendar temu ni tako — vsaka reč v pravi pošteni obliki in pod dobrim vodstvom je kulturno delo. Današnji čas to zahteva, saj to spada k splošni izobrazbi. Plesni tečaj, ki ga je po posredovanju Slovenske prosvetne zveze, vodil plesni učitelj Arčon Srečko, je imel svoje vaje v Miklavževi dvorani. Zaradi prezidave gostilniških prostorov, sta bila zadnja dva tečaja v prostorih gostilne pri Knabrlnu v Velinji vasi. Skupno je bilo prijavljenih nad 50 plesnih parov. Minulo soboto smo imeli lepo zaključno prireditev, pri kateri so petim najboljšim parom podelili darila. Voditelju tečaja Srečkotu Arčonu se prav lepo zahvaljujemo za trud in potrpljenje, da je prihajal z Jesenic tolikokrat med nas na vaje.

Prav tako smo minulo soboto v gostilni pri Miklavžu imeli skioptično predavanje o avstrijski gorski odpravi v Afriko. Predaval je dr. Jožko Buch, ki je bil tudi sam član te odprave. Tega izredno zanimivega predavanja se je udeležilo veliko naših ljudi, kar pričča, da je tudi med nami mnogo prijateljev Slovenskega planinskega društva, katerim so zelo pri srcu naše gore, a se tudi zanimajo, kako je drugod po svetu v gorah. Večer predavanja je otvoril naš navdušeni koroški planinec Jozef Miklavčič, ki kljub svojim 75. letom, še vedno z veseljem obiskuje naše gorske vrhove.

V nedeljo pa smo imeli pri Miklavžu dve izredno dobro obiskani in tudi uspeli materinski proslavi — popoldne ob 14.30 in zvečer ob 20. uri. Obakrat je predsednik SPD „Bilka“ imel čast pozdraviti številno občinstvo, katero je še posebej zvečer do zadnjega kotička napolnilo dvorano. Prireditev je s pesmijo otvoril moški zbor pod vodstvom Valentina Kapusa. Glavni uprizoritelj proslave so bili seveda naši najmlajši. V imenu le-teh je številno občinstvo pozdravila Marjanka Kropivnik, dijakinja slovenske gimnazije v Celovcu. Nato je mladi 30-članski otroški pevski zbor pod

vodstvom Nežke Kasl, materam in vsem navzočim v pozdrav in razvedrilo zapel nekaj izredno lepo podanih pesmi. Sledilo je še 27 deklamacij, v katerih so mladi deklamatorji svojim ljublim mamicam razlili vso nežnost svoje otroške vdanosti in ljubezni. Lepo je bilo in želeli bi, da bi ta mladostna vdanost razveseljevala naše roditelje tudi še v poznejšem življenju v izpolnjevanju materinih želja in domače slovenske besede.

Naš župnik Leopold Kasl, ki je pred nedavnim odpotoval v Fatimo, pa je svoj govor našim materam podal kar na magnetofonskem traku. Nato so po večini naši gimnazijci zelo jasno in z občutkom podali zborna deklamacija „Mati“, v kateri so nakazali vso skrb, bolečino in ljubezen, ki jo imajo naše matere s svojimi sinovi in hčarami, ki se zgubljajo po daljnem svetu in iščejo zaposlitev v tujih krajih, ker

jim domovina na svojih tleh ne more nuditi dela in zaslužka. Pri tem se v labirintu dogodkov izgubljajo v tujem morju in njihovi otroci ne znajo več svoje domače govorice, tako da jih niti mati in babica ne moreta razumeti več.

Zanimiv je bil tudi nastop 18 šolarjev, ki so pokazali, kaj vse se godi v šolo grede. Zelo ljubko so otroci prvoletniki v svoji odkritosrčnosti pokazali skrb in tudi lahkomiselnost pri učenju. Za smeh in razvedrilo naših mamc pa je poskrbel naš šaljivec Tomi Gasser. V spomin na minula leta že bolj priletnim materam, pa je veselo zaigral naš godbeni trio ob spremljavi obeh pevk, Angelice Ogris-Martič in Milice Gasser.

Veseli in polni lepih vtisov so se naše mamice in vsi navzoči vračali s prireditve domov. V zahvalo so bili nastopajoči nagradjeni z navdušenim aplavzom.

Belšak pri Pliberku

Ko pišem te skromne vrstice v spomin nepričakovano umrlemu mlademu kmelu Ditmarju na gorski kmetiji na Belšaku pri Pliberku, mi je težko pri srcu.

Hudo in bridko je zadel nenadni odhod Franca Kaiserja tudi vse druge v okolici in daleč naokoli. Franca smo imeli vsi radi, ker je bil zelo dober in ustrezljiv sosed. Rad je pomagal, kjerkoli so ga klicali na pomoč; pravijo, da je doma sredi dela spregel in hitel sosedu pomagat. Bil je tudi vsem dober prijatelj in tovariš. Pred nekaj leti je

prevzel Ditmarjevo kmetijo. S hudimi gospodarskimi težavami se je boril in jih premagoval s pridnostjo in vztrajnostjo. Nabavil si je traktor, ki je danes najbolj pomembno prevozno sredstvo tudi na gorskih kmetijah. Kolikor je šlo, ga je na svoji gorski kmetiji s pridom izkoriščal. Vendar pa je traktor zlasti v hribovitih legah lahko tudi nevaren. Naš Franci je pred nedavnim vozil s traktorjem skozi Šmarjeto domov, ko je že noč pokrivala šmarješke hribe. Malo za Šmarjeto ga je iznenadila nesreča. Traktor se je prevrnil in ga pokopal pod seboj tako nesrečno, da je bil na mestu mrtev. Novica o tragični smrti mladega Ditmarja se je bliskovito razširila daleč naokoli in povsod povzročila globoko žalost in sočutje s hudo prizadetimi svojci.

Pogrebni obredi na šmarješkem pokopališču so bili pretresljiva žalna svečanost. Izredno mnogo žalnih gostov je pokojniku izkazalo zadnjo čast in ljubezen. Župnik Kulmež je imel globoko zasnovan nagrobni govor.

France naj v miru počiva v ljubljani domači zemlji, svojcem in žalujočim sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Lovro Potočnik

Slovensko kulturno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah vabi na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo 26. maja ob 20. uri v občinskem kulturnem domu v Ločah.

Gostuje: Moški pevski zbor Jeklar z Jesenic in operna solista Jaka Jeraša in Andrej Kosem.

K številni udeležbi vabi

društveni odbor

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

vodili ljudi in vedeti, kaj je dolžnost in odgovornost. Kdor tega ne zna, ni kos položaju.”

Komisar Iztok ga je kar prebadal s svojimi temnimi očmi. Lotil se ga je politično. S pravo aktivistično vnemo ugotavljanja posledic in vzrokov mu je razrahljal vest. Ponovil je vse, kar so mu že nabrekli predhodniki, le da je njegovi krivdi dodal politično težo. Do onemoglosti mu je našteval posledice. Začel je z žrtvami padlih, omenil zaman potrošeno municijo pa težave, ker korpus ne more razširiti operacijskega prostora, in da se bodo zaradi tega obdržale kontrarevolucijske sile v Dolomitih.

„Veliko psov, zajčja smrt,” je bil Karla večkrat posvaril oče; tudi to je vedel, da ni dobro bosti se z rogatimi. Pritisnjen je bil v kot. Česa vse mu niso očitali! Kako dobro so vedeli vse o njen, pa je moral molčati. Komisar mu je po vrsti našteval: kako je s konjem prihajal na miting kar med ljudi naravnost v skedenj, kako za stavo dirjata s komisarjem na konjih mimo divizijskega stražarja, ker bi rada dokazala, da so slabo zavarovani, in še in še...

Karlu je priklopelo do vrha. Toliko da ni izbruhnil. „Saj ne tajim. Polomil sem ga, razrežite me ali pa me ustrelite, pa konec... Tu sem! Napravite z menoj, kar hočete.”

V duši se mu je zganilo nekaj grenkega. Spomnil se je slovesa od matere, dolomitskih snegov in težav, s katerimi se je prebijal skozi vojno. Spomnil se je mnogih padlih prijateljev in zaželel si je, da bi bilo vsega tega konec.

Tedaj se je potegnil zanj korpusni komisar Rudi. Hvaležen mu je bil za vsako dobro besedo. Rudi je namignil zbranimu štabu, da bi se dalo razpravljati tudi o zamisli napada v celoti. Težko je zapreti osemnajst kilometrov fronte z brigado, ki ni štela niti petsto mož.

Na stropu je utripala brlvka. Ura je bila že dve po polnoči, ko še niso nehali. Po Rudijevih besedah je Karlu vznik-

nilo rahlo upanje. Spomnil se je, da je bil prejšnji komisar brigade predlagal ustrelitev kurirja, ki je v njegovem imenu žical zase in omadeževal čast partije in vodilnih. Pravzaprav ga je obsodilo sodišče, prav tako dekle, ki so jo ustrelili pred nekaj dnevi, ker je kmečki ženi v Novakih ukradla pol hlebca kruha. Tudi tistega, ki je izgubil puško in nato mitraljez, so obsodili na smrt.

Pozna ura je pripomogla, da so se utrudili in nehali, ne da bi prišli do konca. Odslovili so ga v negotovosti. O njegovi krivdi bodo razpravljali še potem, ko bo opravljena analiza napada in vseh sodelujočih enot.

Zunaj je globoko zajel sapo. Za njim je prišel Dule, ki se je zdaj pripravljal na odhod. Kot bivši mornar je bil premeščen nekam na osvobodeno jadransko obalo.

Položil mu je roko na rame in ga skušal pomiriti. „Ne razburjaj se! Polomil si ga! Nekdo pač mora nositi krivdo!”

Karel je začudeno gledal vanj.

„Moral se boš sprijazniti s tem, da poslavljamo redna vojska in da je treba misliti z vojaško logiko. Povedal ti bom primer iz svoje vojaške prakse. V stari vojski si gotovo spoznal zafrkancije kaplarjev: pihali ste v žarnico in jo skušali upihniti ali pa vas je deset neslo na odeji cigaretni ogorek v smelišnico, in podobno. Star general nam je v vojni šoli pripovedoval o korpusni analizi manevra, ki ni uspel, ker je odpovedala levokrilna divizija. Divizijska ugotovitev krivde se je razlikovala od korpusne le toliko, da je prevladala krivdo na levokrilno brigado. Brigada jo je zvrnila na bataljon, ta na četo, dokler ni krivda obležala na kaplarju. Zamenjali so ga in šel je za dva meseca v zapor.

Cemu bi si jemal k srcu? Tisti, na katere je padla krivda, so že razrešeni. Glave ne boš izgubil, drugič pa boš pazil, kaj delaš. Saj poznaš tisti srbski pregovor: Oj, predji brigo na ramena drugoga!”

Dule ga je pomiril. Gledala sta v zvezdno noč. Okoli štaba so tekali kurirji. Zvedela sta, da je Štrela po radijski zvezi sporočil s Trnovske planote, da prodirajo Nemci iz Gorice in Vipavske doline s pehoto in tanki, prav gotovo z namenom, da bi razbremenili pritisk na ljubljanska vrata.

Člani korpusnega štaba so se nemudoma odpravili na pohod na drugi konec osvobodjenega ozemlja, kjer so bila skladišča orožja in hrane korpusa nezaščiteni in ogrožena.

Preden je Karel skoraj pomirjen skočil v sedlo, se mu je približal Blisk. Karel ga je nevoljno premeril od nog do glave. Ni bil preveč navdušen nad oznovci, ki so mu jemali oblast v brigadi, še manj pa nad komisarji. Blisk ga je prijateljsko opozoril, da so dobili pritožbe, da ne podpira dela varnostnega oficirja. Svetoval mu je, naj mu v teh okoliščinah ne dela težav.

„Saj jih ne delam,” je odvrnil Karel. „Toda niso vsi takšni, kot si ti. Gnjavijo me, če kje dremlje stražar, bude me sredi noči, če jih kdo spusti do štaba brez gesla, ker jih pozna. Po domače povedano: če se kdo ne more podelati, takoj priletijo nadme!”

Skrusen od žalosti in jeze je zajahal konja in se odpravil prek snežnih planjav proti hribovju, izza katerega je že vstajal svet. Jahal je nagnjen, kot bi ga bremenila krivda. Kolikokrat si je že zaželel, da bi bil samo borec, da ne bi bilo treba ukazovati ljudem in ne zanje odgovarjati... Toda pregloboko ga je ponižala stara družba, preveč užalila, da bi mogel ostati spodaj. Želel si je kvišku. Sam in s ljudmi. Naj zaničujejo njega. Ni mu bilo prav, da sramotijo brigado, tiste, ki zdaj leže po zmrzlih luknjah na položajih, strgani, slabo obuti, s pičlo municijo in lačni, toda z veliko vero v jutrišnji dan. On je že davno spoznal, da je vojna sestavljena iz zmag in porazov — to dvojje pa je odvisno od neštetihih okoliščin, nikoli samo od ene. Kriv je, toda ne samo on. Koliko drugih okoliščin bi lahko upo-

Skioptično predavanje o avstrijski gorski odpravi v Afriko

Slovensko prosvetno društvo „Bisernica“ je minuli petek 10. maja imelo v slovenskem dijaškem domu v Tarviser Straži skioptično predavanje o avstrijski gorski odpravi v Afriko. Predaval je naš predsednik „Bisernice“ in funkcionar Slovenskega planinskega društva v Celovcu, dr. Joško Buch, ki je bil član in zdravnik omenjene gorske odprave.

Predavatelj nas je v sliki in besedi povedel v čudovito pogorje Kilimandžara, ki je najvišje v Afriki (nad 6000 m višine). Čeprav je to pogorje na področju zemeljskega ekvatorja, kjer je znano, da vlada največja vročina; so številni vr-

hovi obrobjeni z belemi ledeniki. Od izhodišča do Kilimandžara je bilo treba premagati še 60 kilometrov poti — v začetku skozi goste pragozdove, visoke planote in stepe ter končno tudi skozi sneg in led. Čudovite lepe barvne slike nam je tov. doktor pokazal iz ogromnih živalskih rezervatov, ki so jih prepotovali. Tam so srečavali leve, slone, ogromne črede ceber in še mnogo drugih živali, kar poleg ceste, tako da smo imeli vtis, kot da so živali udomačene. Ker je zadnje čase na tem področju mnogo suše, smo videli, zlasti pri večjih živalih, kot so sloni, da so zelo shujšale. Ko prideš v višje lege tik pod vrhove, imaš vtis, vsaj iz slik je bilo to jasno razvidno, da so gore zelo podobne našim Alpam. Alpinistično najbolj zanimiv je bil pristop na Mont Kenio, zlasti skozi poldeneli kuloir, kar je predavatelj zajel v čudovitih barvnih slikah. Poleg gorske narave, favne in flore pa nas je predavatelj seznanil tudi z domačim prebivalstvom, ki je v bistvu ponosno ljudstvo in sila

nezaupljivo do belcev, s katerimi v preteklosti niso imeli posebno dobrih izkušenj. Ta nezaupljivost se kaže tudi v tem, da se ne pustijo fotografirati. Kljub temu je dr. Buchu uspelo, da nam je posredoval celo vrsto slik. 17-članska avstrijska odprava je imela posebno srečo z vremenom. Po navadi je Kilimandžaro z daljave le redko kedaj za videli, ker je stalno v oblakih. Tokrat so lepe slike mogočnega vrha dokazovale, da so imeli res posebno srečo, katero so seveda tudi temeljito izkoristili. Največ uspeha so pri tem poželi koroški alpinisti (sedem članov), med katerimi je bil tudi naš predsednik.

Posebnost dr. Buchovega skioptičnega predavanja ni bila samo v čudovito lepih barvnih slikah, temveč tudi v tem, da je znal zanimivo in poučno ter preprosto opisovati vtise in posebnosti te izredno zanimive dežele.

Tovarišu dr. Buchu se iskreno zahvaljujemo za lepi večer in mu pri nadaljnjih podvigih želimo mnogo veselja in uspehov.

Spet mednarodno pisateljsko srečanje v Brezah

Zveza koroških pisateljev letos že tretjič prireja mednarodno pisateljsko srečanje v Brezah. Na tiskovni konferenci, ki je bila minuli torek, so prireditelji novinarje seznanili z letošnjim programom srečanja, ki bo v dneh od 24. do 26. maja.

Predsednik Walther Nowotny je novinarje seznanil, da bodo na letošnjem srečanju obravnavali vsebino „pisanje — obrt ali estetska zabava“. O tej temi bodo trije glavni referati, ki jih bodo imeli mednarodno priznani književniki, kot je Jutta Schutting, Heinz Arnold in Gabor Gorgey. Poleg tega pa bo še vrsta koreferatov, ki bodo brez dvoma dajali dovolj snovi za živahne diskusije.

Srečanja v Brezah se bo letos udeležilo rekordno število avtorjev — doslej se jih je prijavilo nad petdeset, med njimi tudi nekaj predstavnikov založniških družb. Tako bodo tudi letos prisotni avtorji, iz Zvezne republike Nemčije, Madžarske, Švice, Jugoslavije in Avstrije. Jugoslavijo oziroma Slovenijo bodo zastopali: Mira Mihelič, Jaro Dolar, Leopold Suhodolčan, France Filipič in Jože Smit. Največ udeležencev bo razumljivo iz članstva Zveze koroških pisateljev, med njimi tudi slovenska avtorja Valentin Polanšek in Andrej Kokot.

Letošnje pisateljsko srečanje v Brezah bo, kot vsa dosedanja, v prvi vrsti služilo namenu medsebojnega spoznavanja avtorjev različnih narod-

nosti in literarnih pogledov. Tu bo mnogo možnosti za izmenjavo stališč in gledanj. Otvoritvi bodo prisostvovali tudi vidni predstavniki kulturnega in političnega življenja dežele in tudi inozemskih predstavnikov.

Ob koncu je treba še povedati, da bo v dneh srečanja v Brezah posloval posebni poštni urad.

V Pliberku dve Bergovi razstavi

V nedeljo bodo spet odprli vrata Werner Bergove galerije v mestni hiši v Pliberku. V zimskem času so v galeriji opremili še nadaljne prostore za razstavo slik in s tem občutno povečali razstavniki prostor tega produktivnega koroškega slikarja. Hkrati bodo otvorili tudi posebno razstavo, katero so za prof. Werner Bergovo 70-letnico uredili v mestni farni dvorani v Pliberku.

V sredo so bili zastopniki koroškega fiska povabljeni v razstavne prostore, kjer so si skupno s slikarjem prof. Bergom ogledali njegova dela. Bergova galerija in posebna razstava bosta odprti do novembra vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 18. ure. Ogled obeh razstav iskreno priporočamo.

Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ vabi na

Koncert novih pevskih zborov

v četrtek 23. maja 1974 ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu.

Sodelujejo novo ustanovljeni pevski zbori:

- „Radiški fantje“
- Pevski zbor „Trta“, Žitara vas
- Pevski zbor „Vinko Poljanec“, Škocijan
- Pevski zbor „Podjuna“, Pliberk
- Pevski zbor „Mojcej“, Trebinja

Ljubitelji slovenske pesmi prisrčno vabi društveni odbor

Avstrijsko-jugoslovansko društvo pripravlja izlet v Julijske Alpe

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem bo letos poleg številnih drugih prireditev presenetilo svoje člane in prijatelje z večjo planinsko akcijo v Julijske Alpe, katere se bodo seveda udeležili tudi planinci iz Slovenije. Na pobudo predsednika Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnika je Avstrijsko-jugoslovansko društvo k sodelovanju povabilo tudi tri koroške planinske organizacije — Avstrijsko planinsko društvo (Österreichischer Alpenverein), Naturfreunde in Slovensko planinsko društvo v Celovcu — ki so obljubile vsestransko pomoč, ki bo gotovo koristila duhu medsebojnega razumevanja.

Potek planinske ture je sledeč: Udeleženci pohoda se v soboto 13. julija pripeljejo z omnibusi ali s svojimi lastnimi vozili mimo Bohinjskega jezera do Koče pri Savici, od koder voda 3 ure dolga pot do Doma na Komni (1525 m), kjer bo ob 13. uri zbirališče srečanja planincev obeh sosednih dežel. Po pozdravu ob 14. uri, udeleženci lahko izbirali med dvema izletoma — ali gredo na 2008 metrov visoki Bogatin (tja in nazaj 4 ure), ali pa do bližnje planine Govnač (tja in nazaj 1½ ure). Ob 19. uri bo večerja, nato pa družabni večer. V nedeljo naslednjega dne je po zajtrku ob 6. uri v načrtu izlet v Triglavski narodni park in sicer do Koče pri sedmerih jezerih (3 ure). Od tam se planinci lahko povzpnejo na 2091 m visoko Tičarico (tja in nazaj 2½ ure). Ob 12. uri povratek oz. sestop mimo znanega Črnega jezera in strme Komarče nazaj v dolino do Koče ob Savici. Med potjo imajo udeleženci srečanja tudi priložnost ogledati si znameniti slap Savice oz. izvir Save dolinke. Po povratku v dolino se planinci lahko kopajo v Bohinjskem jezeru ali pa naredijo izlet z gondolsko žičnico na Vogel (1530 m), odkoder je čudovit pogled na triglavsko pogorje in Bohinjsko jezero.

Na obeh razgovorih zgoraj omenjenih organizacij, da obe avstrijski planinski društvi ÖAV in Naturfreunde dasta skupno 10, SPD v Celovcu 20—30, Avstrijsko-jugoslovansko društvo 10 in slovenska planinska društva v Sloveniji 30—40 udeležencev. Na to planinsko srečanje so bili povabljeni tudi zastopniki Italijanskega planinskega društva. Glede stroškov je domnjeno tako, da jih bo vsakdo nosil sam. Prenočišče v Domu na Komni bo stalo 18 do 30 dinarjev (razlika v cenah odvisi od velikosti sob).

Prijave za izlet sprejema Slovensko planinsko društvo v Celovcu do 20. junija na naslov: 9021 Celovec, Gasometergasse 10/I, tel. (0 42 22) 32 5 50.

Koroški muzeji zopet odprti

Sporočamo, da je Deželni muzej v Celovcu spet odprt vsak dan od torška do vključno sobote od 9. do 16. ure in ob nedeljah od 10. do 12. ure. Ob ponedeljkih je muzej zaradi čiščenja zaprt. V mesecih maj in junij je obisk muzeja ob nedeljah brezplačen. Cela vrsta dvoran, zlasti oddelka za prirodnoznanstvo in arheologijo, so bili na novo preoblikovani. Obisk muzeja, ki je eden najlepših v Avstriji, vsakomur priporočamo.

Prav tako lahko obiščete keltskoroške izkopanine na Štalenski gori vsak dan, torej tudi ob sobotah in nedeljah, v času od 8. do 18. ure. Koroški muzej na prostem v Gospej sveti je odprt vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 17. ure, razen ob sobotah, ko je odprt samo popoldne od 14. do 17. ure. Obisk muzejev toplo priporočamo.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

KULTURNO PRIREDITEV

v soboto 18. maja 1974 ob 20. uri pri Kovaču na Obirskem.

Gostujejo: Ženski komorni pevski zbor DPD in književniki ter recitatorji Kulturno umetniškega kluba „Tone Čufar“ z Jesenic.

Gostovanje, s katerim bodo jeseniški kulturniki vrnili obisk koroškemu pevcem in književnikom, poteka v okviru sodelovanja med jeseniškimi kulturnimi organizacijami in Slovensko prosvetno zvezo. K številni udeležbi vabi

društveni odbor

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo 26. maja 1974 ob 20. uri v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku.

Gostuje: Moški pevski zbor „VRES“ iz Prevalj.

Ljubitelji slovenske pesmi prisrčno vabljeni!

O d b o r

Vstopnice v predprodaji po šil. 15.-, pri večerni blagajni po šil. 20.-

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

števali, in tudi on bi jim lahko marsikaj očital. Najlaže je zvaliti krivdo samo na eno plat. „Brigada je popackana, pa se bo že oprala. Dosti zmag že ima, pa jih bo še več imel!“ si je naglas dejal.

Jahal je mimo razsvetljenih hiš. Ljudje so že vstajali in odhajali kmit živino. Rad bi se bil ustavil in spregovoril s kom nekaj toplih besed, toda ponos ga je gnal naprej, iz hriba v hrib, tja, kjer je v prvem svitu zablestelo snežno obrobje gozda in kjer so se pričenjali položaji brigade.

22

Prek razdrapanih kraških samot, poraslih s temnim gozdom, je strupeno zavijal vihar in krivil vrhove slovnih dreves. S temnečega neba se je usipal droben sneg. Pokrajina se je zavijala v plašč grozljive puščobe.

V neki vrtači Trnovskega gozda je sredi gostega drevja slonelo ob skalah nekaj barak, pokritih z vejami, kamni in mahovjem. Do njih je držal le gozdni kolovoz, kjer so se izmenjavale patrulje, straže in kurirji. Tu je bil skrit ožji štab korpusa. V eni izmed barak sta slonela nad poročili šef obveščevalnega centra Strela in Polde ter razvrščala vesti, ki so prihajale z vseh strani in niso bile prav nič razveseljive. Brigade, ki so branile obrobje Trnovskega gozda, so bile v nenehnem stiku s sovražnikom. Ze dva dni je od julca do noči bobnelo in treskalo. Spopad se jim je obetal iz več smeri.

Zmotil ju je stražar. Najavil je patroljo. Vstopili so trije dobro oblečeni partizani. Vodja je pahnil v izbo razcapanega, kosmatega človeka, ki je bil bolj podoben ciganu kot vojaku.

„Kaj je z njim?“ se je zadržal Strela in vstal, da bi si ujetnika ogledal.

„Tu je pismo,“ je hladno dejal vodja.

Strela je prebral pisanje in rekel Poldetu:

„Četnik!“

„Četniški oficir sem! Pripadam Dolomitski diviziji...“

„Zakaj ste tako razcapani?“ je vprašal Strela in si ogledoval njegove noge, ki so bile zavite v žakljevino. Potem mu je zdrnil pogled na stražarje, ki se niso prav nič vznemirili.

„Slekli so me,“ je ponižno pojasnil ujetnik.

„Seveda smo ga! Zakaj bi šel pod rušo z dobro obleko?“ je dejal vodnik, ki ga je bil pripeljal.

„Ne potrebujem tvojih pojasnil!“ ga je nahrnil Strela in odslovil vse tri stražarje z naročilom, naj se v kuhinji najedo, ker bodo odšli z ujetnikom takoj naprej na glavni štab.

„Kolikokrat so vas slekli?“ je vprašal Polde črnolasega, mrliško bledega ujetnika, ki se je tresel pred njima, kot da ga zebe, čeprav sta imela zakurjeno sobo. Kazal je pomodrele roke, ki so nemo prosile usmiljenja.

„Petkrat,“ je odgovoril. „Najprej tisti, ki so me ujeli. In potem... vsakokrat, ko smo se ustavili. Kdor je opazil na meni kakšen kos obleke, ki je bil boljši od njegovega, mi ga je kratko malo vzel, oziroma sva zamenjala...“

Ker je bobnelo vse bliže, sta ga naglo zaslišala. Bil je zlomljen in v usodo vdan. Kot četniški poročnik je pripadal enotam, ki so bile udarile korpusu v hrbet. Opisal jima je, kakšne so razmere pri njih, kako so oboroženi, zakaj se borijo in kakšne načrte imajo. Strela je odredil, da so mu kuharji dali zajemalko juhe, v kateri je plavalo nekaj rezin krompirja in repe ter košček mesa, in ga je poslal naprej, na slovenski štab.

Komaj sta se lotila dela, je vstopil Maks, zgrbljen, z odvihanim ovratnikom in premražen. Vrgel je na mizo usnjeno vojaško torbo, kot bi bila polna zlata. Z njim je

prišel nasmejani komandant brigade vojske državne varnosti Dušan. Vprašala sta za Lazarja.

„Ni jih še nazaj, kaže pa, da bodo prišli v kratkem,“ je pojasnil Strela. „Po radijski zvezi so javili, da so na poti.“

„Fantje, takšnih podatkov, kot jih imam v tej torbi, že niste imeli v rokahl!“

Zadovoljno si je pomel roke nad bencinskim sodom, ki je bil predelan v pečico.

„No, Strela, ali že veste na korpusu, za kaj gre v tej ofenzivi? Stavim, da ne!“ ga je zbadel Dušan.

„Domnevamo, toda položaj se vsak dan spremeni...“

Polkovnik Maks, ki je s svojo čedalje močnejšo organizacijo kaj rad tekmoval s korpusnim obveščevalnim centrom, je dejal:

„Kaj bi vi brez naše Ozne in VDV! V teh barakah bi vas polovili in podavili!“

Tedaj so se vrata odprla in vstopil je Blisk. Povedal je, da so prišli voditelji korpusa.

„Da ne bomo izgubljali časa,“ je rekel Maks in začel zlagati stvari iz torbe na mizo. Torba je bila prestreljena in še krvava. Niso še pregledali njene vsebine, ko sta prišla Lazar in korpusni komisar.

„No, Lazar,“ je dejal Maks, „tu imaš ves načrt ofenzive!“

Pokazal je z roko na mizo, kjer je bila razgrnjena specialka. Na njej so bile vrisane smeri nemških kolon: puščice so držale v osrčje osvobojenega ozemlja, proti položajem brigad in štabu korpusa. Zraven so bili dokumenti in ukazi za prodiranje vseh desetih nemških bojnih skupin in italijanskega polka.

Lazar je globoko zajel sapo. Ni vedel, ali bi ogledoval znamenja na karti ali bral že prevedena povelja. Najbolj ga je osupnilo, da so položaj brigad obeh divizij na-

Kitajček in kormoran

Zelo dolgo je že tega, ko je v neki deželi, iskreči se od cvetic in sonca, živel hudo reven možiček. Edino imetje mu je bila barka s slabo spojenimi deskami, ki so puščale vodo, majhna ribiška palica iz bambusove trstike, trnek iz kosti, privezan na konček vrvice in ogromen koničast klobuk — tak, kakršne nosijo vsi pošteni Kitajčki — s katerim se je pokrival, kadar je lovil ribe.

Sleheri večer, po truda polnem delu na polju, je naš možiček spustil svoj čoln na valove reke Pei-Ho in si prizadeval, da bi si za večerjo nalovil kaj rib.

A naj se je ribič še tako goreče in potrpežljivo predajal svojemu opravilu, niti ena riba mu ni hotela prijeti.

Tedaj mu je vedno, ko da bi bil uročen, vstala pred očmi slika velikega ribnika Pei-Pinga, v katerem je mrgolelo čudovitih rdečih rib. Te ribe niso bile divje. S kako lahko bi si jih naš Kitajček nalovil. A cesar jih je prepovedal loviti. Iz svoje palače je vse videl. In Kitajček je bil vedno poslušen cesarjevemu ukazom.

Nekega dne je tako sedel na dnu svojega čolna, pokrit s slamnikom; v rokah pa je držal palico. Čakal je in ne vem o čem že sanjal — gotovo o lepih stvarih — ko je začutil strašen tresljaj: „Moj trnek!... Kakšna riba!...“

Naš Kitajček je že videl to sočno ribo pripravljeno na pozlačenem krožniku. „Cesarju jo bom podaril...“ si je mislil.

Vrvica se je napela, bambusova palica nevarno upognila, riba na vso moč potegnila. Ribič je ukrivil hrbet, težko je sopel in zbiral vse moči, kar mu jih je ostalo. Riba pa je zlomila palico in ušla!

V Kitajčkovih rokah je ostal samo polomljen košček bambusa. Debele solze so mu polzele po licih. Kaj bo zdaj počel brez ribiške palice? Ni imel več riža; posoda je bila prazna. Mali ribič je skrnil obraz v dlani in dolgo, dolgo jokal.

In vendar je ravno tedaj napočila najčudovitejša ura na Pei-Pingu. Mesto se je iskriko kot zlato in diamanti v zardevajočem soncu. Sončniki živih barv so rajali na obalah Pei-Hoa; klanjali so se vsaki odpirajoči se cvetki; vzpenjali so se na najbližjo goro. Toda Kitajček se za vse to ni zmenil.

Sonce je bilo že zašlo, ko se je ribič dvignil. Nikogar ni bilo več. Samo plič s črnimi krili in dolgim, ukrivljenim kljunom, ki je nad čolnom trikrat zakrožil, strmoglavil, iz-

ginil pod vodo. Ko je ribič pliča spet ugle dal, je imel le-ta v kljunu veliko ribo.

Kitajček se je nasmehnil; nekaj mu je prišlo na misel. Privabil je pliča.

„Lepi kormoran z dolgim vratom in zelenkastim odsevom, lep kormoran, plič morsk, ki se ti zdi vredno loviti v naših na pol slanih vodah, lep kormoran, poslušaj Ši-Kang-Luja, malega kitajskega ribiča.“

„Kaj bi rad od mene, Kitajček?“

„Nesrečen ribič sem, kajti nobena riba se noče ujeti na moj trnek. Zdaj pa se mi je še palica zlomila. Tudi riža nimam več. Kaj bo z mano?... Oh, če bi mi lep kormoran, ki se mu je zdelo vredno priti k meni, lahko ujel eno samo... eno čisto majčkeno ribico za večerjo.“

„Naj ti bo, ker si dober Kitajček, ki nam

kormoranom ni nikoli nič žalega storil. Natakni mi na vrat svojo zapestnico, da ne bom pogoltnil plena.“

Ši-Kang-Lu je ubogal. Nataknil je zapestnico pliču na vrat. Kormoran je odletel, nad čolnom trikrat zakrožil, strmoglavil.

Malemu ribiču je bilo čakanje dolgo, a kako je bil vesel, ko je zagledal pliča, ki se je pojavil s čudovito ribo v kljunu.

„Poiskal sem ti najlepšo in največjo. Na, vzemi jo. Grem nazaj še po druge.“

Kormoran je strmoglavil... pa še tisočkrat in vsakokrat prinesel v čoln ribo. Nikoli ni noben Kitajček videl tako obloženega čolna.

Ko je bil čoln poln, je Ši-Kang-Lu snel zapestnico, si jo nataknil nazaj na roko, se tisočkrat in tisočkrat zahvalil božanskemu pliču, ki je, svoboden, lovil dalje za svoj kljun.

Zvečer pa je bila pri Ši-Kang-Luju gostija. In od tega dne dalje love kormorani Kitajčkom ribe.

Kitajska narodna

Šopek rož

Takrat mi je bilo morda deset ali enajst let. Bila sem srečna in vesela deklica. Najraje pa sem imela rože. Nedaleč od hiše sem imela vrtiček narcis, ki se mi je zdel med vsakdanjimi rastlinami kakor majhen raj. Vsaj zame! Vsak dan sem posedala med rožami in sanjerala; kdo ve, o čem in zakaj? Bila sem zelo jezna, če je kdo skušal odtrgati cvet in dokler so rože cvetele, sem živela z njimi in se umaknila v svoj svet. Ko pa so ovenele in so jim izpadli cvetovi, sem se zopet povrnila v vsakdanjost.

Tisto poletje se je zgodilo nekaj, kar je povsem spremenilo moj odnos do rož in dogodek se mi je vtisnil za zmeraj v spomin.

V naši vasi je stanovala stara ženica. V vojni je izgubila vse svoje in tako je na starost ostala sama. Preživljala se je tako, da je hodila od hiše do hiše, postorila je, kar je zmogla in je za to dobila kruh ali nekaj denarja. Delati ni mogla mnogo, bila je slabotna. Vendar so jo kmetje kljub temu vabili ter ji dali primerno delo. In prav zaradi te starke so rože izgubile v mojem življenju svoj pomen...

Bilo je nekega poznega popoldneva, ko sem sedela ob vrtičku in kot vedno — sanjerala. Tedaj je prišla mimo starka. Nekoliko pisano sem jo pogledala, zakaj nisem imela rada, če me je kdo motil v tem mojem kotičku. Tedaj pa se je starka stegnila, da bi utrgala cvet. To me je tako razjezilo, da sem planila pokonci in zakričala nanjo: „Tatica, tatica, moje rože kradeš!“

Starka je presenečena spustila cvet in se obrnila k meni. V njenih očeh ni bilo jeze ali užaljenosti, pač pa nekaj tako pretresljivega, da nisem mogla prenesti njenega pogleda.

„Saj ne veš, otrok, saj ne veš, kaj govoriš. Saj ne veš,“ je ponavljala. Nekaj v mojem srcu me je močno zgrabilo. In nenadoma sem se zazdela sama sebi tako hudobna in brez srca, kot ne more biti nihče na svetu.

Brez besed sem stala pred njo in povsila glavo. Želela sem, da bi me udarila, da bi mi potrgala vse cvetje, a ona ni storila ničesar. Le obrnila se je in počasi odšla. Obstala sem in strmela za njo.

Nenadoma sem zasovražila ta še pred nekaj trenutki tako priljubljeni kraj in stekla domov.

Naslednji dan sem odšla v vrtiček in natrgala prvi šopek rož. Z neodločnimi koraki sem odšla proti vasi. Ustavila sem se pred revno hišo, v kateri je samotarila starka. Plaho sem potrkala. Ko mi je odprla, ji nisem upala pogledati v oči. Stegnila sem roko in ji dala rože. Šele takrat sem dvignila pogled. Starkine velike sive oči so me toplo gledale in se smehljale. Z uvelo roko me je stisnila k sebi in zašepetala: „Saj sem vedela, da nisi hudobna in da imaš dobro srce. Kdor ljubi rože, je dober. Nisem ti zamerila, ker vem, da nisi mislila tako slabo. Veš, nihče na svetu ni tako dober, da se ne bi niti enkrat pregrešil.“

Sanjska pravljica

Bila je topla, svetla noč, ko je na robu gozdnih trat, zamišljen v posel na vso moč, zlatnike štel skopuški škrat.

Prišel je mimo potepuh, zlatnike videl in dejal: „Glej, ko cerkevna miš sem suh, jih ne bi nekaj meni dal?“

„O da,“ mu je odvrnil škrat. „Devet, če bočeš, ti jih dam; več ne, saj vendar nisem tat. Kar jih imam, vse prigiram.“

„Devet samo? Saj to ni nič, ko jih imaš kar zurhan kup,“ odvrnil mu je fičfirič, ves žolčno jedek kakor strup.

„Če jih poseješ,“ del je škrat, „ti obrode stoteren sad; ves travnik bo do jutra zlat. Kaj od tega še več bi rad?“

In vzel zlatnike je bedak ter jih kot zrnje posejal, in da prej dan pregnal bi mrak, se vznak je zleknil in zaspal.

Ko pa je zjutraj sonce vzšlo in se prebudil je iz sna, pridelka ni prav nič bilo, zagledal je le — kup sena.

„Oh, bil je le sen, drugo nič, pa sem verjel, da bom bogat,“ doumel je leni fičfirič in šel si dela je iskat...“

Ošabnost

Nek mož je dobil visok položaj. To veselo novico je slišal njegov prijatelj in je takoj prihitel k njemu, da bi mu čestital. Novoimenovani visoki uradnik pa se je naredil, kakor da ga ne pozna več in ga je vprašal:

— Kdo si in po kaj si prišel!

Prijatelj je bil najprej presenečen, nato pa se je hitro znašel in mu dejal:

— Vidim, da me res ne poznaš, čeprav sem tvoj stari prijatelj. Povedali so mi že, da si oslepel in sem zato tudi prišel, da bi te obiskal...“

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

risani dokaj točno, zastareli samo za nekaj dni, kolikor so se brigade redno premikale in menjale položaje.

„Kako ste prišli do teh dokumentov?“ je vprašal.

Dušan je povedal, da je njegov bataljon v zasedi razbil osebni avtomobil poveljnika italijanske kolone. Ubili so polkovnika Carallo in mu zaplenili torbo, preden je zgorel s svojim vozilom vred.

„Kako da imajo tako natančno vrisane položaje naših brigad?“ je začudeno spraševal Lazar in majal z glavo. Tudi komisar Rudi se je čudil.

„Agenta imaš nekje v bližini štaba, Lazar!“ je dejal Maks zajedljivo.

Lazarju njegov ton ni bil všeč, zato ga je ostro zavrnil: „Če je tako, ga imaš ti, ne jaz! Moja dolžnost je poveljevati korpusu in voditi boje, tvoja pa, da odkrivaš vohune in nas varuješ! Ali ni tako, fantje? Morda pa ga imaš tudi ti v Ozni!“

„Nehajmo!“ jih je pomiril komisar. „Smo v nevarnem položaju. Če ti podatki držijo, moramo naglo ukrepati.“

Na karti so bile poti nemških kolon zaznamovane z modrimi puščicami; kolona nemške elitne policije SS je prodirala iz Gorice naravnost proti njim. Tega ni bilo treba ugotavljati posebej, ker se je iz zasnženega gozda že oglašalo streljanje. Iz soške doline so čez Banjško planoto prodirali Italijani, a jih je brigada vojske državne varnosti zaustavila. Dve bojni skupini sta prodirali iz Idrije z namenom, presekat jim umik. Udarec v hrbet korpusu pa bi izvedli domobranski bataljoni in četniki. Vse druge bojne enote so imele nalogo, čakati v zasedah in dotolči korpusno jedro, ki bi jim pridrelo v past nekako tako kot preganjana divjad.

Lazar se je zamislil. Oči vseh so bile uprte vanj. Kako bodo ukreпали, je bilo odvisno od njega. In treba je bilo

naglo odločiti. Motil jih je samo pomislek, če sovražnik ne bo spremenil načrta, ki jim je padel v roke.

„Ne bo ga,“ je menil korpusni komisar, ki je bil spoznal nemško taktiko na pohodu štirinajste divizije na Štajersko. „Ko njihov stroj teče, mu smeri ne spremene.“

„Sicer pa ne vedo, če smo prišli do načrtov, ker je avtomobil zgorel z mrtvimi vred.“

Bili so si edini, da glavni nemški koloni, ki prodira v Trnovski gozd, lahko nastavijo past. Tudi brigade so bile že na poti. Kurirji so brž odšli na vse strani.

Maks je poklical Bliska. Naročil je, naj z oficirjem Ozne in s Streljo preveri vse, ki se sučejo okoli štaba in njegovih odsekov. „Agent Alfa,“ je pomislil Blisk. Vse preiskave so bile dotlej jalove. Odkrili so le nekaj Wolfovih vrinjencev in jih spravili pod rušo. Nekateri so menili, da izdaje niso delo enega samega človeka: Nemci podatke mnogih logično sestavijo in s tem, kar že vedo, napravijo novo celoto.

Blisk je prebedel noč med korpusnimi štabovci. Kurirji so jim nanosili suhljadi. Nalagali so na ogenj, ki je gorel v nemškem bencinskem sodu, in se grel. Zunaj je tulila burja in silila skozi reže desk. Blisk je moral ponoviti zgodbo, kako je bil ujet in kako se je izmuznil. Pritrjevali so mu, da je bil dober. Pomirjalo ga je, da mu je Maks verjel. Odkar je opravljal zanj posebne naloge, je spoznal, da si mnogi v tej službi še med seboj ne zaupajo, nikar da bi zaupali drugim. Vedel je, da tudi njemu ne verjamejo. Najraje bi dejal Maksu — kot ga je že prosil pred letom — naj ga pošlje v brigado. Ker niso odkrili agenta Alfe, je izgubljal tudi samozavest in videl pred sabo kopico novih težav.

Vso noč so ob trepetajočem ognju reševali življenjepise nešteti ljudi okoli štaba in jih končno izdvojili nekaj, katere naj bi še posebej preverili.

Zunaj je bila nemirna zimska noč. Skozi okajena okna so iz daljave nad mračnim gozdom švigale v zrak rakete. Zaščitna četa je bila v stanju pripravljenosti. Nihče ni legel, nihče se ni odpasal ali sezul premočenih čevljev.

Bledo in mrzlo jutro z rahlimi meglicami med drevjem je dalo slutiti, da se je gozd umiril. Vendar jih je bližina sovražnika zbistrila. Kmalu po jutranjem močniku je v kotanji pod njimi začelo pokati. Streljanje se je širilo kot iskra po minski vrvti in v nekaj minutah doseglo vrh. Čisto blizu so zalajale strojnice čete zaščitnega bataljona. Na kolovozu tik pod barakami pa so zagledali prve Nemce.

Vsi so drveli z orožjem na plano. Na srečo je imel štab svoje stvari že pripravljene, kolikor jih že ponoči niso odnesli globlje v Trnovski gozd.

Blisk je repetiral avtomat in se vrgel v zaklon. Čezenj so vršale krogle. Zagledal je nemške policiste v belih dresih, ki so prodirali v dveh klinih naprej skozi gozd, ne da bi se zmenili za močan odpor.

Nastal je preplah. Kurirji so vlekli konje za povodce v gozd, kuharji s kotli, administratorji s pisalnimi stroji, radiotelegrafisti, angleška misija s čokolado in cigareti — vse je bežalo v gozd.

V vozlišču odpora je stal Lazar in rjovel iz vseh pljuč povelja, naj se bežeči borci zaščitnega bataljona ustavijo in se spoprimejo z Nemci.

„Spet izdajal!“ je preklinjal pri sebi. Toliko si je prizadeval, da bi bil štab korpusa varen pred Nemci. Skrnil ga je bil v gozd daleč stran od poti, da mu niti z letalstvom ne bi prišli blizu. Prepovedal je bil vsem nepoklicanim pristop, tako da ga še domačini, če bi ga iskali, ne bi zlepa našli. Nemci pa so šli mimo položajev brigade, ki jo imajo sedaj za hrbotom, naravnost na štab!

(Dalje v prihodnji številki)

Člen 7 je naša lastnina

(Nadaljevanje z 2. strani)

Zveza koroških partizanov je v zadnjih letih uredila na vseh 40 partizanskih grobiščih na Koroškem nagrobne spomenike ter se je predsednik Prušnik v tej zvezi zahvalil vsem, ki so pomagali izvesti to veliko nalogo, posebej Zvezi združenih borcev NOV Slovenije, za ves ogromni trud, ki so ga vložili v to internacionalistično solidarno akcijo pietete do padlih protifašističnih borcev in zavezniških vojakov.

Prav tako pa je predsednik ZKP navedel tudi dolgo vrsto zločinskih atentatov na partizanska grobišča in spomenike — vse od razstrelitve spomenika v Št. Rupertu pri Velikovcu leta 1953 pa do zločinov, ki so bili posebno številni v zadnjih treh letih. Poudaril je, da je osem

kulturo tudi tedaj, ko je bila vojna.

Zatem je predsednik Zveze koroških partizanov opozoril na veliko razburjenje — zlasti med bivšimi protifašističnimi borci — zaradi izjave zunanjega ministra dr. Kirchschrägerja, da na Koroškem med drugo svetovno vojno ni bilo partizanskega pokreta. To ogorčenje — je naglasil — je povsem razumljivo, če se zamislimo nazaj na lista leta, ko so prvi uporniki iz Sel, Pliberka in Železne Kaple že v letu 1939-40 začeli zapuščati nemško vojsko, ko so leta 1942 počile prve partizanske puške na Koroškem in ko je bil v začetku aprila 1943 ustanovljen I. koroški partizanski bataljon, katerega prvi komandant je bil narodni heroj Franc Pasterk-Le-

okrožnega vodje NSDAP, ki je že 20. 5. 1943 opozarjal na zaostreni položaj zaradi delovanja „band“ (kakor so nacisti „kultivirano“ imenovali partizanske edinice — op. ured.) ter rotil, da mora biti ljudstvo pripravljeno na vse, kajti: „wir kommen jetzt in den zweiten Teil des Kärntner Abwehrkampfes hinein und benötigen dazu das gesamte Volk“. Prav tako pa je spomnil tudi na prvo verzijo koroškega albuma, ki ga je leta 1947 izdala britanska obveščevalna služba v Celovcu pod naslovom „Slovenska Koroška v sliki“, kjer je bilo v uvodu rečeno, da je album posvečen „spominu žrtv koroških Slovencev v minuli svetovni vojni, ki so svojo lepo zemljo tako ljubili, da so zanjo žrtvovali najdragoceneje, kar je človeku od boga dano, svoje življenje. V tišem občudovanju in globokem spoštovanju jim posvečamo ta košček svoje ljubezni“. In uvod je vseboval tudi še poziv: „Skrbno čuvajte izročila slovenskega naroda, svetinje svojih očetov in dana vam bo moč pri delu da boljše bodočnost koroških Slovencev.“

Avtorji albuma so se očitno že tedaj zavedali, da njihove besede v koroški javnosti ne bodo deležne dobrega sprejema. Zato so zapisali še naslednjo izpoved: „Morda nam bodo s te ali one strani očitati zasledovanje skritih političnih namenov. Mučeniško junaštvo padlih je tako veliko, da spomina nanj ne bomo skrunili z odgovori na bilo kake očitke.“

Kako prav so imeli, je pokazal nadaljnji razvoj na Koroškem, ko je politiko resnice in pravice zamenjala politika nesramnega obrekovanja vsega, kar je zgodovinsko resnično. Ista obveščevalna služba je leto pozneje izdala nov album, ki je nosil samo še naslov „Album Koroške“, prejšnjih uvodnih besed pa sploh ni več imel.

„Ta povojni dokument — je dejal predsednik ZKP — pa nam pove še nekaj, ravno prav za današnji čas, ko hočejo koroške Slovence preštevati, da bi se otresli dolžnosti izpolnitve državne pogodbe. Pove namreč da so tudi Britanci dobro vedeli, kje in na katerem ozemlju žive koroški Slovenci in kakšen je bil njih doprinos v zadnji vojni.“

Ob koncu svojega govora je predsednik Zveze koroških partizanov dejal, da je današnja koroška stvarnost zelo zaskrbiljujoča. Vendar pa se partizani in njihovi potomci ne smemo ustrašili naporov, ki nas še čakajo v boju za razkrinkavanje nacistične miselnosti na Koroškem, ki bi rada ustvarila popačeno sliko o Koroški: ne samo, da na Koroškem ni bilo partizanov, ampak bi hoteli prepričevati, da na Koroškem tudi Slovencev ni. „Zgodovinska resnica pa je na naši strani. Naš boj za ohranitev tradicij protifašistične narodnoosvobodilne vojne ni samo boj za ohranitev našega naroda na Koroškem in za dosego pravic, ki so nam zajamčene v državni pogodbi; naš boj velja hkrati tudi ohraniti kulture in človeške dostojanstva.“

Zveza koroških partizanov je ves čas svojega obstoja glasno opozarjala koroško in avstrijsko javnost na nacionalistično in neonacistično nevarnost. V bodoče se bo morala naša organizacija še bolj potruditi in vsestransko z internacionalistično zavestjo voditi boj proti tej temni sili, ki je podaljšana roka vojno-hujškaške politike. V tem boju pa bo igralo odločilno vlogo tovarištvo, kakor nam je v protifašističnem boju vlivalo pogum in samozavest.“

Protislovensko razpoloženje

je sad načrtne gonje

Dne 3. maja je „Überparteiliche Arbeitsgemeinschaft für das Kärntner Volksbegehren“ privedla v hotelu Pitter v Salzburgu pod naslovom „Was geht in Kärnten vor“ predavanje o koroški problematiki. Predaval je predsednik koroškega Heimatdiensta dr. Josef Feldner.

Za primeren, toda za Feldnerja in njegove poslušalce gotovo

ne dobrodošel „uvod“ so poskrbeli protifašistični študenti in njihovi koroški slovenski kolegi, ki so s proslovenskimi gesli opozorili na dejansko stanje na Koroškem.

Kakšen odgovor so prejeli in kako je potem potekalo predavanje, nam pove naslednje poročilo enega izmed očividcev.

Odgovor zborovalcev je močno spominjal na metode nekdanje Hitlerjeve SA: kozarci, pepelniki in celo polne steklenice piva so začeli leteti v študentsko skupino, tako da je bilo med njimi več poškodovanih. Neki invalid pa je kar s svojo železno bergljo začel udrihati po študentskih glavah. Razdrti stoli ter razbite steklenice in šipe so pričali, kakšni so argumenti reakcije. In potem je nastopila še policija: zaprla je šest študentov, zlasti pa so se policisti izkazali s svojimi pendreki, ko so mlatili po študentih, ne glede na to, kam udarci padajo. Ti junaki pendreka bi delali čast vsaki profesionalni kečarski ekipi!

Potem ko je oblast tako poskrbela za „red“, je začel Feldner s svojimi izvajanci. Prišel je z nostalgicnim pogledom v preteklost, češ, da so na Koroškem več kot tisoč let v miru živeli Nemci in Slovani. Potem pa se je vrgel nad „slovenski nacionalizem“, ki menda že od leta 1850 naprej ne pusti mirno spati domovini zvestim Korošcem. Ker je spoznal, da je tudi jezik znak druge narodnosti, je koroškim Slovincem oporekal slovenščino in jim prisodil le neko „vindišarščino“, ki da je „ein slawisch-deutscher Mischdialekt“; pismena slovenščina pa je bila na Koroško „uvožena“ (Zanimivo bi bilo vedeti, kako so kaj nemško govoreči Korošci prišli do svojega pismenega jezika — morda so ga kar sami skovali, pod večjim strokovnim vodstvom heimatdienstovskih paradenemcev?)

Ko je tako lepo in jasno opredelil fronte, je začel poveljevati „Abwehrkampf“, ki so ga hrabri in Avstriji zvesti Korošci (njihov idol Steinacher je bil precej drugačnega mnenja) in je to tudi povsem nedvomno zapisal v svoji knjigi „Sieg in deutscher Nacht!“ bojevali proti jugoslovanskemu „agresorju“ in končno pregnali jugoslovanske „bande“. V tem tonu je šlo naprej: pridni, angelsko čisti in domovini zvesti Korošci na eni strani, na drugi pa ko pekel umazani in Avstriji nevarni slovenski „ekspONENTI“.

Obregnil se je ob vse, kar je količkaj slovensko. Zaletaval se je v slovenske duhovnike (nationalslowenische Geistliche), podiral je pravila državne pogodbe in osporaval Slovincem pravice, zajamčene v tej pogodbi. Zlasti je poudarjal, da na Koroškem ni strnjene slovenskega življenjskega prostora, zato pa je neobhodno potrebno „ugotavljanje“ manjšine, ki bi onemogočilo stremeljenja po „Slowenisch-Kärnten“. Slovenska gimnazija je zanj dokaz, da imajo koroški Slovenci več pravic, kot jih zagotavlja državna pogodba. Naravnost nepojmljivo zanj pa je, da slovenski maturanti lahko nadaljujejo študij na višjih šolah.

Ko je s takimi marnji razguncal svojo duhovno žlabto, ji je začel dokazovati, zakaj in kako je moralo priti do „Ortstafelsturma“. Zatrjeval je, da se Heimatdienst poslužuje samo legalnih metod v boju proti „predrznim zahtevam slovenskih ekspanzov“ (glavna ekspanziona Tischler in Zwitter sta po njegovem mnenju samo „Bekennnisslowenen“), torej se je treba vprašati, kako je mogel potem zagovarjati protizakonite napade na dvojezične napise? Le-ti sploh niso bili usmerjeni proti Slovincem, je dokazoval, saj ni utrpel škode noben Slovenec in ni bila poškodovana slovenska imovina. Toda Slovenci so tako nehvaležni, da se upajo govoriti o nemškem šovinizmu in neonacizmu...

V resnici — kakor je vedel povedati — pa v Evropi ni nobene manjšine, ki bi imela toliko pravic, kot jih ima „winzige Minderheit“ na Koroškem. Ta „minimanjšina“ šteje po njegovem samo 3906 odraslih Slovencev (pravzaprav zelo enostaven račun: toliko glasov je bilo oddanih za krajevne liste pri lanskoletnih občinskih volitvah, toda samo v 19 občinah). Kljub temu pa imajo koroški Slovenci svoje banke in posojilnice, lastne gospodinjске šole, dve tiskarni in dve založbi ter celo vrsto internatov (koliko je k temu prispevala država, ki ji koroški Slovenci zvesto plačujejo davke, govornik seveda ni povedal — op. ured.), zdaj pa jim tista Avstrija, do katere so tako malo lojalni, gradi še najmodernejšo šolsko splotje.

In vedno spet se je povračal k zahtevi po ugotavljanju manjšine kot protiuteži proti „temnim naklepom slovenskega vodstva“ ter ob koncu pozval, da bi vsi pomagali prestrčiti „alle österreichfeindliche nationalslowenische Forderungen“.

Predavanju je sledila diskusija, ki je dovolj jasno pokazala „demokratični“ značaj privedite in njenih organizatorjev, ki niso bili dostopni za noben stvarni argument. Tako so „junaško“ prevpili na primer tudi dr. Haasa, ki je dokazal, da Abwehrkampf le ni tista junaška doba koroških Nemcev, kot jo nekateri prikazujejo. Enemu izmed redkih še navzočih Slovencev — druge je že na začetku pometel iz dvorane policijski furioso — pa so enostavno prepovedali ziniti še kakšno besedo.

Za vzdrušje, ki je vladalo po izvajanjih predavatelja, pa je morda še najbolj značilna izjava enega izmed udeležencev, ki je tedaj, ko so redki slovenski poslušalci zapuščali dvorano, dal izraza svojemu navdušenju z besedami: „Diese Fratze könnte ich zerschmettern!“

F. W.

S fašističnimi silami se ne da razgovarjati ali pogajati

Za obletnico osvoboditve so v Ljubljani tudi letos organizirali tradicionalni „pohod po poteh partizanske Ljubljane“. Letošnji XVIII. pohod je bil še posebno manifestativen, ker se je zaključne slavnosti udeležil tudi predsednik republike Josip Broz Tito z najvišjimi predstavniki Slovenije.

Na zaključni slavnosti je govorila članica novega predsedstva SR Slovenije Vida Tomšič, ki je spomnila najprej na zgodovinske mejnike revolucionarne preteklosti, nato pa spregovorila o trenutnem mednarodnem položaju, ko temne sile reakcije znova dvigajo glavo. Omenila je posamezna žarišča napetosti v svetu, pa tudi poskus pritiska na meje Jugoslavije ter na jugoslovanske manjšine v Italiji in Avstriji, rekoč, da se vse to dogaja na pobudo tistih sil, ki so doslej zavirale ali pa izkoriščale napredek človeštva zato, da bi se večalo njihovo bogastvo in moč, in ki so uspevale ljudi in narode razdvajati, da bi lažje vladale.

„V Jugoslaviji takšnemu sleparstvu nikoli nismo nasedali,“ je naglasila Vida Tomšič, „ampak vselej in takoj odgovorili z odločnim ne. Predobro vemo, kam lahko pripelje popuščanje fašizmu; predobro vemo, kam je pripeljal in koliko žrtve je terjhal München. Popuščanje samo večja poblepnežem appetite, jih prepričuje o lastni moči in izziva njihovo nasilje. Zato pa tudi mislimo, da slabo vodijo svoj boj tisti napredni ljudje v svetu, in tudi v naši sosesčini, ki menijo, da se da z reakcionarnimi, imperialističnimi in fašističnimi silami razgovarjati ali pogajati.“

Mi se ne bomo igrali te vrste „demokratičnih“ iger in dialogov s silami, ki itak zavržejo demokratsko frazo in masko, brž ko jim več ne more služiti ali je več ne potrebujejo. Ne bomo se igrali skriovalnic s pravnimi razlagami o tem, kaj je in kaj ni zapisano v mednarodnih pogodbah, ker vemo, da se tisti, ki načenjajo taka vprašanja, niso niti doslej niti se ne nameravajo po njih ravnati v bodoče. Dali smo — v interesu miru in sožitja v Evropi in v svetu — največ, kar more kdo od nas pričakovati. Ničesar pa nismo pozabili in z odprtimi očmi gledamo na dogodke v svetu ter enotni odgovorjamo nanje odločno, s Titovimi besedami: Tukaj je ena Jugoslavija, Jugoslavija brez con, enotna socialistična skupnost narodov in narodnosti. Tujega nočemo, svojega ne damo!“

razstreljenih oziroma oskrunjenih partizanskih spomenikov in nagrobnih kamnov bilanca nacionalistične hujškaške politike na Koroškem. Predvsem pa ta bilanca kaže, da je obrodila „sadove“ miselnosti, ki je vladala na proslavi 50. obletnice plebiscita, kajti samo od leta 1971 dalje je prišlo že sedemkrat do skrunitve partizanskih grobišč in spomenikov.

„To početje nemških nacionalistov na Koroškem je skrajno nekulturno, kriminalno in barbarsko, kajti čut pietete do mrtvih poznajo celo ljudstva na najnižji stopnji izobrazbe in kulture. Bivše partizane obrekujejo in nam podtikavajo vsa mogoča in nemogoča dejanja med zadnjo vojno. Lahko jim povemo, da se proti nacističnemu vojnemu stroju, ko je šlo zob za zob in glavo za glavo, res nismo bojevali z resolucijami ali žegnano vodo. Toda glede spominskih obeležij ali nagrobnih kamnov smo tudi med vojno ohranili določen odnos. Mi-mo raznih spomenikov, ki nam gotovo niso bili ravno pri srcu, smo hodili z dinamikom in plastikom v nahrbtnikih, vendar nam še na misel ni prišlo, da bi pognali katerega v zrak. Partizani smo ohranili

nart, doma iz Lobnika pri Železni Kapli.

„Ogorčeni smo nad tako očitno neresnico iz ust visokega predstavnika avstrijske države, ko pa vendar vemo, da so pokale puške organizirane protifašistične vojske po vsej južni Koroški skozi vsa tri leta od 1942 do konca vojne, ko so bili še v dneh od 9. do 15. maja pri Borovljah boji z nemškimi divizijami, ki so se umikale iz Jugoslavije. Dejstvo je in zgodovinska resnica, da so partizani na južnem Koroškem s svojo aktivno prisotnostjo vezali nad 15.000 nemških vojakov in policistov in s tem razbremenili ostale zavezniške fronte. Če na Koroškem ne bi bilo partizanskega gibanja, kakor trdi dr. Kirchschräger, odkod potem 40 partizanskih grobišč, kjer počiva več kot 500 padlih partizanskih borcev? Če na Koroškem ne bi bilo partizanskega gibanja, odkod potem partizanski invalidi, ki prejemajo invalidnino deloma od socialnega ministrstva na Dunaju in deloma iz Jugoslavije!“

V dokaz obstoja in pomembne vloge partizanskega gibanja na Koroškem je predsednik Prušnik navedel okrožnico velikovškega

Narodnostna borba je del vsesplošne borbe za osvoboditev človeka

(Nadaljevanje s 3. strani)

dvojezičnih napisih. Skupno mešetarjenje pri ustanovitvi takomenovane študijske komisije, ki je bila ustanovljena na zahtevo ÖVP. In sedaj skupno mešetarjenje pri sistiranju delovnega navodila za kulturnega referenta pri deželni vladi.

Vedno in povsod se je pokazalo, kako zna avstrijska reakcija vpreči socialdemokratsko stranko, ki ji je v njenem oportunizmu ter njeni organizatorični ozkosrčnosti in razredni šibkosti docela primanjkovalo pravičnega občutka za narodnostna vprašanja, da se z iluzijo, da gre za njene interese, dejansko bije za nemške reakcionarje. To je zgodovinska resnica in to koroški Slovenci ugotavljamo tudi danes.

Koroški Slovenci tudi ne moremo razumeti predloga, da naj bi naše vprašanje reševalo neko „koroško omizje“, pri katerem naj bi sodelovali tudi Heimaldienst odnosno takomenovani „Heimatverbände“. Ne vemo, kako si deželni glavar zamišlja tako omizje. Izkušnje nas vsekakor učijo, da je nemogoče sodelovanje s Heimaldienstom in vsemi takomenovanimi „domovinskimi združenji“.

● To so zgodovinske izkušnje že iz leta 1927, ko je šlo za kulturno avtonomijo; v tistem trenutku, ko se je vključil v pogajanja med slovensko narodnostno skupnostjo in deželno vlado Heimaldienst oziroma tedaj Heimatbund, je šla kulturna avtonomija po vodi.

● Za časa Dollfussa so šla vsa pogajanja po vodi v tistem trenutku, ko se je vključil Heimatbund.

● V času Hitlerja je imel Heimatbund reševanje našega vprašanja v svojih rokah in je izvedel izselitev koroških Slovencev.

● Leta 1955 so Heimaldienst in Heimatverbände zahtevali „Minderheitenfeststellung“ in vlada je njihovo zahtevo takoj sprejela v oba manjšinska zakona.

● In ko je pozneje bivši kancler dr. Klaus poskušal rešiti koroško vprašanje in dati koroškim Slovincem nekatere pravice — je zapisal znani manjšinski strokovnjak dr. Veiter — se je oglašil zvečer pri kanclerju Heimaldienst in so ponoči imeli pogajanja, drugo jutro pa so bili že zasnovani novi predlogi za reševanje v smislu Heimaldiensta.

To so zgodovinske izkušnje, zaradi katerih koroški Slovenci nikdar ne bomo sedli za skupno mizo s Heimaldienstom — pa naj je to želja koroškega deželnega glavarja ali pa avstrijskega zveznega kanclerja!

Morda je možen razgovor in to je edino razgovor z mladino, ki je neobremenjena s preteklostjo — če bo smelo usmerila novo pot. Mladinski predstavnik socialistične stranke je namreč namignil, da želi razgovor med mladino. Tu je morda možnost neke nove poti, če bodo smeli in če bodo res začeli novo pot uredničenja naših pravic.

Socialisti bodo morali spremeniti svojo politiko napram koroškim Slovincem, in sicer v smislu svojega programa in izjave deželnega glavarja, da gledajo v slovenski narodnostni skupnosti integralni del družbe v deželi, v kateri mora enakopravno sodelovati, v njej sodelovati in biti enakopravno

soudeležena tudi v upravi in celotnem družbenem življenju. Ne morejo in ne smejo biti zato njene pravice odvisne od volje ali nevolje koroških nemških nacionalistov, mimo katerih pa se očitno nihče ne upa reševati našega vprašanja.

Tako ni mogoče razumeti in interpretirati stališča, da smo enakopraven, integralen del družbe v deželi. Enakopravnost zahteva priznanje pravic, ki nam gredo ne le po državni pogodbi in po deklaraciji o človekovih pravicah, marveč kot avtohtonim deželanom, ki smo tu doma, tu delamo in ustvarjamo in hočemo obstati in se razvijati tudi v bodočnosti.

Socialisti bodo morali spremeniti svojo oportunistično politiko popuščanja, omahovanja in podlegovanja ÖVP in avstrijski reakciji. Kajti sicer bo obveljal v bodoče plakat ÖVP, ki v obliki velike številke „7“ zahteva novo orientacijo ne samo glede manjšinske politike, marveč politike v deželi sploh. Socialistična stranka pa bi gotovo zgubila svoje prijatelje v slovenskih in tudi nemških naprednih vrstah.

Nam naše načelne politike ni treba spreminjati. Obnesla se je v najtežjem času NOB; počasi, a uspešno smo kovali enotnost z avstrijskimi demokratičnimi silami po vojni — če so le-te deloma podlegle nacionalističnemu pritisku, to ni naša krivda niti naša sla-

bost. Mi bomo kovali to enotnost naprej v spoznanju, da je uresničevanje narodnostnih pravic sestavni del boja naprednih sil za demokratične, humane odnose med narodi.

Kovali in utrjevali pa bomo prav tako vztrajno in odločno tudi enotnost koroških Slovencev ne glede na različne politične in svetovnonazorne poglede v borbi za naše skupne narodnostne pravice in to v najtesnejši povezavi z matičnim narodom ter vsemi bratskimi narodi v SFR Jugoslaviji.

Koroški Slovenci iščemo in želimo prijatelje predvsem v notranjosti države. Iskreno nudimo roko vsem nemško govorečim sodelavcem in jih rotimo, da se z nami vred združijo v borbi za take odnose v deželi, da bo zagotovljen obstoj in enakopraven razvoj naše narodnostne skupnosti tudi v bodoče. Če pa v tem našem prizadevanju ne bomo našli dovolj podpore s strani demokratičnih sil v deželi in državi in se bo nadaljeval pritisk na našega človeka in pohod na naše pravice, bomo prisiljeni, da se še bolj naslonimo na matični narod in vse bratske narode v težnji, da nas podprejo v borbi za najosnovnejše narodnostne pravice, na katere v notranjosti države zamažujemo že skoraj 20 let po podpisu državne pogodbe. Koroški Slovenci ne želimo nič več kakor to, kar nam pripada — enakopravnost na domači koroški zemlji!

RADIO PROGRAM

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 18. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.
NEDELJA, 19. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.
PONEDELJEK, 20. 5.: 13.45 Informacije — Ljudske pesmi — Krajevna, hišna in ledinska imena v Rožu.
TOREK, 21. 5.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Informacije — Šport — Otroci, poslušajte!
SREDA, 22. 5.: 13.45 Informacije — Poper in sol.
CETRTEK, 23. 5.: 7.05 Marija, majnik gre čez trate...
PETEK, 24. 5.: 13.45 Informacije — Slovenski solisti.

A V S T R I J A 1

SOBOTA, 18. 5.: 16.30 Mala hišica — 16.55 Novo v poklicu — 17.00 Klub seniorjev — 18.00 Mnenja sem — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Oddaja Heinz Conrada — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Evrovizija iz Dunaja: TIP — 21.50 Šport — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Maščevalec brez milosti.
NEDELJA, 19. 5.: 16.30 Wicki in močni možje — 16.55 Jadrali bi morali znati — 17.10 Za prijatelje filma — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ob nedeljah ob

Športniki, pozor!

Slovenski atletski klub (SAK) name-rava ustanoviti odsek za tenis. Teniško igrišče je na razpolago ob hotelu „Koročan“ v Sekirji. Vse ljubitelje tega športa vabimo, naj se udeležijo ustanovnega zboru, ki bo v soboto 18. maja 1974 ob 19. uri v hotelu „Koročan“.

Pripravljalni odbor

ŠPORTNI VESTNIK

● AVTOGOL IN ZMAGA

V 8. kolu nogometnega prvenstva 2. koroškega D razreda je Slovenski atletski klub gostoval v Gospe sveti in proti gostitelju zmagal tesno 2:1 (1:0). SAK je v prvi polovici tekme povedel z golom, ki ga je dal Nežmah. Njegov oster strel je vratar odbil na vratnico, odkoder se je žoga odbila v gol. V 15. min. 2. polovice je Oražec dosegel prav red-kosten gol. Od 16 m je poslal žogo na vratnico, odbila se je nazaj k njemu, v drugem poskusu pa se je znašla v levem zgornjem kotu. Nogometaši SAK so dosegli v tekmi z Gospe sveto tri gole, eden je bilni. Po remiju z Zitaro vasjo avtogol in v prid gostitelju. (2:2) so Globašani igrali takole: 4:1 proti Galiciji, 1:1 proti

Vrolich poslal žogo nazaj na lastna vrata, Hočevnar pa je bil nemočen. Tokrat je manjkal Jože Fera, ki se je poškodoval na očesu. V lestvici se ni ničesar spremenilo, saj je vodeči Wölfnitz premagal Glanegg 4:1. SAK je drugi (37), Launsdorf pa tretji (29).

● GLOBASNICA — MARIA ROJACH 0:0

Nogometno moštvo iz Globasnice je v 8. kolu 2. nogometnega razreda E doma igralo proti moštvo iz Maria Rojach in doseglo remi 0:0. Z nedeljskim remijem so Globašani svoj-zgornji bilanco nekoliko izboljšali in so po petih igrah neporaženi. V prvem remiju z Zitaro vasjo (2:2) so Globašani igrali takole: 4:1 proti Galiciji, 1:1 proti

Prihodnja prvenstvena tekma proti Weitensfeldu se bo na Koschatovem igrišču v nedeljo pričela ob 17. uri.

Nekateri rezultati: Št. Ilj — Št. Janž 3:0, Bilčovs — Rožek 2:0; Bilčovs zaseda 4. mesto (18), Št. Janž pa 7. mesto v lestvici.

Pischeldorfu, 3:0 proti Grebinju in v nedeljo 0:0 proti Maria Rojach. Kljub doseženim točkam so Globašani zdrknili v lestvici za eno mesto navzdol in zasedajo sedaj 10. mesto z 20 točkami. Vodi St. Michael (37) pred Labotom (32) in Šmihe-lom (30). Šmihelečani so v nedeljski prvenstveni tekmi premagali Zitaro vas s 5:0.

šestih — 18.30 Alexander von Humboldt. Iz njegovga življenja — iz njegovih del — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Zabaven film — 21.35 Chuzpe se imenuje Drive — 22.20 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 20. 5.: 18.00 Novo v znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Šale s Čarljem — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Ljudje s farme Shilah — 21.15 ORF transparent — 21.15 Stop! ORF-ov prometni magacin — 22.25 Čas v sliki.

TOREK, 21. 5.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Arnie — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Vaš nastop, prosim — 21.00 Deep end. Film o prvi ljubzni petnajstletnika — 22.30 Čas v sliki.

SREDA, 22. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Mornar iz St. Maloja — 16.30 Za otroke — 17.15 Kdo roka-delči z nami? — 17.40 Antenne. Mednarodni mladinski obzornik — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Onedinova linija — 21.10 Prerezi — 22.10 Čas v sliki — 22.15 Smrti ples ubijalca.

CETRTEK, 23. 5.: 16.20 Za otroke — 17.50 Otrokom za lahko noč — 17.55 Usmiljeni bratje — 18.30 Kiparska družina Schwanthaler — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Zajtrk pri Tiffany-ju — 22.05 Čas v sliki.

PETEK, 24. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Smrti ples ubijalca — 18.00 Mednarodni agrarni obzornik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zaljubljen v čarovnico — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Komisar — 21.20 Odkrito povedano — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Grafica in njen polkovnik.

A V S T R I J A 2

SOBOTA, 18. 5.: 16.50 Onedinova linija — 17.40 Vesoljska ladja Enterprise — 18.30 Mini-Maks — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Pariz v avgustu — 21.50 Čas v sliki.

NEDELJA, 19. 5.: 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Delaj z nami — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novo v kulturi — 20.10 Okolica — 20.15 Avstrijske ljudske komedije — 22.15 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 20. 5.: 18.30 Reševanje v vodi — 19.00 Ograzeno življenje — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Če oče s sinom — 21.15 Galerija — 21.45 Telereprize.

TOREK, 21. 5.: 18.30 Šolski poskusi — šolska reforma — 19.00 Traberjevi naravni filmi — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Zgodovina svetovnega prvenstva v nogometu — 21.00 Ne-navadna zgodba plemiča Trencka — 22.05 Telereprize.

SREDA, 22. 5.: 18.30 Angleško gledališče — 19.00 Nova matematika — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Svet in znanost — 21.05 Glasba razveseljuje — 21.50 Telereprize.

CETRTEK, 23. 5.: 17.55 Deklica v uniformi — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Priznanja nekega humorista — 20.11 Okolica — 20.15 Rusalka — 22.00 Čas v sliki.

PETEK, 24. 5.: 18.30 Izvor življenja — 19.00 Šolski poskusi — šolska reforma — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Antonius China. Italijanski dokumentarni film — 21.55 Telereprize.

POŠIROKEM SVETU

BEOGRAD. — Ta teden se je sestala na prvem zasedanju nova skupščina SFR Jugoslavije, ki je soglasno izvolila Josipa Broza Tita za predsednika republike brez omejitve trajanja mandata. Kot predstavnik Slovenije je bil v predsedstvo SFRJ izvoljen Edvard Kardelj. Poleg tega so bili na zasedanju skupščine izvoljeni tudi številni drugi zvezni forumi.

RIM. — V nedeljo in ponedeljek je bil v Italiji izveden prvi referendum (ljudsko glasovanje) v zgodovini italijanske republike in šlo je za ali proti doslej veljavnemu zakonu o razporoki. Italijansko ljudstvo se je z veliko večino (skoraj 60 odstotkov) je glasovalo proti ukinitvi zakona in le nekaj več kot 40 odstotkov se je izreklo za to, da bi v Italiji spet prepovedali ločitev zakonske zveze) izreklo proti nakanam združenih desnic, ki je segala od demokristjanov do neofašistov ter je uživala podporo uradne cerkve. Izid referenduma pomeni zato hud udarec za desnico in ne izključuje, da bo vplival tudi na bodočo politiko vladne koalicije. Poseben poraz pa so utrpeli neofašisti, ki so referendum o razporoki imenovali „protikomunistični plebiscit“.

DUNAJ. — Prejšnji teden je odločitev glede bližnjih predsedniških volitev sprejela tudi KPO. Kakor je bilo pričakovati, je sklenila, da pri volitvah 23. junija ne bo samostojno kandidirala; poleg tega je svoje člane in sploh delovne ljudi pozvala, naj tudi ne glasujejo za nobenega od obeh kandidatov in s tem izrazijo nasprotovanje „predstavnikom kapitalističnega sistema“.

BONN. — Po nepričakovanem odstopu zahodnonemškega kanclerja Brandta je zadnje dni vladala v Bonnu živahna politična dejavnost. Predvsem SPD in FDP sta imeli obsežna pogajanja o novi oziroma nadaljnji vladni koaliciji, ki jo nameravata nadaljevati tudi pod vodstvom novega kanclerja Helmuta Schmidta. Poleg tega pa je šlo tudi za izvolitev novega zveznega predsednika, za katerega sta vladni stranki postavili kot skupnega kandidata dosedanjega zunanjega ministra Scheela (FDP). Načelno sta se vladni stranki sporazumeli, da bo politika popuščanja napetosti dosedanje vlade Brandt-Scheel in širšega sodelovanja s socialističnimi deželami v bistvu ostala nespremenjena tudi pod novim kanclerjem Schmidtom, kajti — kakor je naglasil predstavnik vlade — „spremembe na položaju zveznega kanclerja ne pomenijo nikakršnih sprememb v osnovnih potezah dosedanje mednarodne politike Zvezne republike Nemčije“.

NEW YORK. — Vprašanje, ali naj predsednik Nixon odstopi ali ne, še vedno zaposluje široko ameriško javnost. Najnovejša anketa je zdaj pokazala, da je že 53 odstotkov vprašanih za odstopa Nixona in le 38 odstotkov je mnenja, naj predsednik ostane. Torej je odstotek tistih, ki so zagovarjali Nixona za vsako ceno, tekom zadnjih mesecev močno padel — namreč od 61 na 38 odstotkov. To je vsekakor zgovorna slika trenutnega razpoloženja med ameriškim ljudstvom. Kljub temu pa Nixon vztraja pri svojem odklonilnem stališču in pravi, da ga nihče ne bo odstavil ali prisilil k odstopu.

PRAGA. — V češkoslovaški prestolnici se je pred dnevi začel tradicionalni mednarodni festival resne glasbe, ki ga vsako leto prirejajo pod naslovom „Praška pomlad“. Letos so na sporedu predvsem skladbe domačih skladateljev, v prvi vrsti Smetane. Dvořaka, Janačka, Suka, Novaka in drugih. Festival se je začel s Smetanovo „Mojo domovino“, končal pa se bo 4. junija z Beethovnov 9. simfonijo.

LJUBLJANA. — Tradicionalni „pohod po poteh partizanske Ljubljane“, ki ga priredijo vsako leto za obletnico osvoboditve, je letos pritegnil rekordno število sodelujočih. Prireditev v tem okviru se je udeležilo skoraj 60.000 ljudi, v samem pohodu pa je sodelovalo 17.814 pionirjev, 37.580 odraslih ter 2007 vrhunskih športnikov iz 15 držav Evrope in Afrike. Zaključnega zborovanja na Trgu revolucije se je udeležil tudi predsednik republike Tito.

NEW YORK. — Strokovna organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) je opozorila, da bi letošnja slaba žetev že v kakem velikem pridelovalnem predelu lahko povzročila pomanjkanje hrane v širših razmerjih. Glavni ravnatelj FAO Addeke Boerma je izjavil, da bo „preskrbovanje sveta z žitom odvisno od letošnje žetve bolj kot je bilo kdaj koli po letu 1945.“